

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 240 "
Numărul poporal:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— "
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscriptele nu se in-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Declarație

In fața declarațiilor d-lui dr. Nicolae Oncu făcute în „Tribuna“ privitor la „lămuririle“ publicate de mine — susținând întru toate afirmațiunile mele, al căror adevăr îl las cu liniștită conștiință la aprecierea celor prezenți la ședința comitetului — țin de suficient a constata că

1. „Românul“ n'a comis indiscrețiune, când a publicat concludul comitetului central, fiind obicei și până acum să se publice decisiunile comitetului. Indiscrețiunea s'a comis prin publicarea incompletă a discuțiilor din ședința comitetului, pentru care însă nu l-am făcut pe d. dr. Nicolae Oncu responsabil. Am regretat numai, că „Tribuna“ nu a comunicat lucrurile precum de fapt s'au petrecut și astfel m'a constrâns să fac și eu destăinuirii privitor la desbaterile din ședința comitetului. N'am decât să regret, dacă d. dr. Oncu se simte însuși culpabil pentru acest lucru.

2. N'am discutat nici când în ședința comitetului cu d-nul dr. Oncu chestia „Luptei“. E adevărat: am fost fervent aderent al înființării unui ziar național în Budapesta, dar membrii comitetului știu, precum trebuie să știe și d. dr. Oncu, că n'am avut nici cea mai mică parte în conducerea afacerilor materiale sau intelectuale ale ziarului „Lupta“. Nu pentru că nu ași fi dorit, ci pentru că împrejurările mele personale nu mi-au permis să am parte în conducerea acestui ziar. Prin urmare amabila aluziune a d-lui dr. Oncu, prin care vrea să deplaseze chestiunea pe alt teren, mă ajunge

în mod de tot gratuit, deci nu mă poate atinge.

3. Ii cred, pe cuvânt, d-lui dr. N. Oncu, că dânsul vrea ca „Tribuna“ să stea totdeauna în serviciul partidului național și, că e aplicat să mă „asigure“ și să ne asigure pe toți despre aceasta. Lucrul naibei, însă, că evenimentele din trecut ne-au dat cea mai evidentă dovadă, că d. dr. N. Oncu nu e în situația să-și impună voința asupra „Tribunei“, astfel că însuși d. dr. N. Oncu a fost necesitat să decline dela sine răspunderea pentru cele scrise în „Tribuna“.

Năzuința noastră e să primim garanțiile necesare, că atitudinea „Tribunei“ va fi în congruență cu această „voință“ a d-lui dr. Oncu. In consecință, d. dr. Oncu, dacă ar privi lucrurile cu calmitatea cuvenită nu ar putea fi în această chestiune decât alături de comitetul național, fiind chiar mulțumitor pentru străduințele noastre dovedite întru „salvarea“ instituțiunii create, „cu o muncă de ani de zile“.

Blaj, la 15 Martie 1911.

Dr. Iuliu Maniu.

Un nou teatru unguresc

Planul e aproape gata: se va ridica în capitala țării noastre un nou teatru unguresc. E vorba de „teatrul național“, de „Nemzeti színház“, cum îi zic Ungurii cu mândrie. S'au desbătut vre-o câteva planuri de zidire, zilele trecute. O să fie fru-

mos. O clădire imposantă, ca fiecare trecător să stea pe loc și să admire frumusețea teatrului național unguresc. La ancheta convocată de ministrul de culte și instrucție publică, contele Zichy János, au luat parte o mulțime de specialiști. Fiecare se întrecea să descrie în culori mai vii planul propus de dânsul.

Minunat!

Să nu credeți că n'am putea să aplaudăm și noi. Am aplauda din toată inima noastră. Ne-am bucura, că „frații“ noștri unguri, că „concetățenii“ noștri au un teatru național al lor. Dar numai sub o condiție. „Condiție? Cum? Aveți gânduri ascunse?“ ne-ar putea întreba brusc cineva.

Să fie cu iertare: gândurile noastre nu sunt ascunse. Iată, le dăm pe față cu toată curăția sufletului nostru.

Cetim prin jurnalele ungurești, că teatrul acesta va costa vre-o 2,000.000 de coroane. O sumă frumoasă — nu-i așa? Ne închipuim noi că domnul ministru de culte, excelența sa, d. contele Zichy, va întinde mâna mărinimoasă și va da din banii statului această sumuliță. Un lucru de sine înțeles. Cum!? Să n'aibă dreptul un ministru de instrucție publică și de culte să dispună sprijinirea unui teatru național? Asta ar fi culmea unor pretențiuni ridicole!

Să nu fie cu supărare: Și noi am aplauda. Am striga „éljen“ din tot sufletul, dacă, dacă... iară am dat de acest dacă, care ne vine mereu în cale.

„Ei, ce vreți voi?“ ne poate întreba domnul ministru de instrucție publică.

SPAIMA

de Z. Bârsan

O Duminecă de pe la mijlocul verii. Se juca soarele în voie pe ulițele măturate de curând și căscioarele vâruite păreau și mai albe în potopul de lumină.

La o poartă, pe o laviță, un moșneag slab, adus de spate, stetea și-i înpletea unui nepotel, un bicu din niște cânepă veche. Lângă ei, un câine dormea tolănit cu capul în bătaia soarelui.

Din când în când vedeai pe câte o prispă femei scuturând și pe la ferestrele deschise răsăriau primăveri de fete, cari îngănuu doine cu înțelesuri, udând răvarele de flori.

La biserică toca de liturghie. Răsuna limpede toaca, și apoi se înabușia și iar învia, până se risipia departe în tăcerea curată și tainică, ce cobora din spre munți. — Cerul era senin; un norișor de ceață doar de mai întârzie să se distrame, colo sus pe vârful ascuțit al muntelui, care părea un uriaș bătrân cu părul sburlit.

În liniștea asta nemărginită, încet cu părul rar, îmbrăcați în haine curate, oameni osteniți de săptămâna de muncă și femei cu copilași de mână se îndreptau spre biserică, purtându-și sufletele pline de credință spre casa lui Dumnezeu.

De pe-o ulicioară, iată o femeie grăbită, trăgând după ea pe un băiat de vre-o 10 ani, care să lăsa greu de tot; pe semne nu-i prea ardea de biserică.

— Hai mai iute afuristule c'a tocat de liturghie!

Băiatul se lăsa greu, scância și zise strâmbându-se gata, gata să plângă.

Să-mi dai mamă... să mă duc și eu... numai cinci crețari se plătește.

— Iți dau eu — zise femeia, făcută foc — iți dau eu comedie de nu poți s'o duci!.. și-și smuci odată odorul, de era gata să-l dea jos. Băiatul începu să plângă — mama îi dădu doi pumni după ceafă și copilul se porni să urle, înfiorând toată liniștea aceea de Duminecă. Il apucă de mână sdravăn și-l târa după ea pe ulița cea mare a satului bolborosind:

— Fir'ar al dracului de Neamț, cu comedia lui cu tot!... și apoi făcându-și cruce:

„Doamne iartă-mă... că mă duc la sfânta biserică!..

Se pierdură după colțul uliței.

De pe-o altă ulicioară răsări un Român măruntel și cărn și se întâlni nas în nas cu un altul înalt și cu nasu mare, care tocmai eșia din curte.

— Bună vremea!

— Bună să dea Dzeu și s'o ție, că am fân pe brazdă.

— L'ai culcat tot?

— Tot. Mai rămăsese un clinișor din spre moară și m'am repezit azi dimineață, de până în ziua.

— Dumineca vere?

— Inainte de toacă!... și apoi oprindu-se: Da... tu știi?

— Ce?

— La capul satului...

— Am auzit și eu, drept e?

— Dacă-ți spun! Am trecut pe acolo. Da, eu am văzut de asară! L'am văzut când măsura locul. Crezui întâiu că-i vre-un inginer d'ăia cu comasația. Veneam dela coasă. El își măsura locul să-și ridice comedia.

— Cai o fi având?

— Văzui vreo două mârfoage la șiregla unei căruțe. Și azi dimineață când mergeam la coasă era șatra gata mă, par'că eșise din pământ!

— Te pomenești... Ce? Cu comediații te pui?!

— Și să vezi mai vere ce-i acolo... minunății!..

— Fel de fel!.. Iți ia ochii. Cică sunt de câștig toate. Cine plătește nu știu cât de întră înăuntru, când ese câștigă ba una, ba alta... știi ca pe la târguri.

— Cum să nu știu... Când eram cătană am câștigat un ceas... știu, cum nu!

Mergeau amândoi înspre biserică povestind și mirându-se:

— Apoi ăsta e al dracului... Neamțul ci-că are înăuntru pe împăratul Rusiei.

— E!

— Zău! Și niște ocheane vere, de te vezi pe lumea ailaltă.

— O fi... că multe mai sunt pe lumea asta!

— Mă! Și mai are și două maimuțe!

— Nu mai spune!

Iată ce vrem, prea mărite domn de pe fotoliul ministerial :

Vrem ca să știi că ne aflăm și noi pe meleagurile astea.

Zidiți în capitala țării un teatru național ungiuresc, n'avem nimica împotriva, dar... dar, când v-ați dat preagrațioasa osteneală să ascultați și dorințele noastre? Când v-ați aplecat urechea dumneavoastră preaslăvită spre noi și când ne-ați dat ascultare cum ar trebui, ca un părinte, fiilor săi iubiți?

Vedeți, mult stimat d-le ministru, excelență, avem și noi câte o dorință. Lihnim și noi după frumos. Vrem să ne cultivăm și noi. Sufletele noastre cer și ele câte o desfătare sufletească. Cu judecata noastră de oameni sănătoși la minte, credem, că sbuciumările acestea ale noastre trebuie să le priceapă un ministru, care este pus în fruntea resortului cultelor și instrucțiunii publice. Noi suntem de părere că așa e bine — ca și noi să fim părtași de preagrațioasa d-voastră atențiune binevoitoare.

...Și, domnule ministru, să nu fie nici o supărare la mijloc, dar ne aruncăm ochii noștri păcătoși în catastifele societăților noastre culturale, cum e „Asociațiunea” sau „Societatea pentru fond de teatru”.

Asta e pierzarea noastră. Zadarnic căutam, preaslăvite d-le ministru, zadarnic, căci sprijinul d-voastră, a excelenței Tale, nu-l găsim.

De sigur e o greșală la mijloc. Vor să ne tragă pe sfoară casierii numitelor societăți culturale. Rubrica aceasta o șterg și-și bagă banii în buzunarele lor. Nu ne vine să credem altfel, d-le ministru. Noi suntem de ferma convingere, că aveți acolo, în cabinetul d-voastră, un resort al teatrului românesc condus de români adevărați, (nu de lăpădături, nu de transfugi) noi credem cu tărie că oameniiăștia își bat capul cum să aducă foloase și teatrului nostru național, că sprijinesc cu bani din vistieria țării și cu îndemnul lor întreprinderile noastre culturale, cinstite, noi ținem cu tărie că e o greșală la mijloc,

când n'auzim nici o vorbă despre îndemnul d-voastră, d-le ministru al țării noastre.

Noi nu putem crede că vorbirea, care a ținut-o fostul nostru deputat dr. St. C. Pop în parlamentul țării, în Dec. 1908, corespunde adevărului. Atunci a zis acest deputat: „Din multele milioane câte se cheltuiesc pentru scopuri culturale, românii nu primesc nimic, deși ei contribuiesc la vistieria statului, din greu. Mișcarea teatrală ungiurescă e sprijinită anual cu 1,400.000 de coroane. Au Românii un modest fond de teatru. De ce nu învrednicește guvernul acest fond de un sprijin cât de neînsemnat? Sârbii și Slovaci de asemenea sunt trecuți cu vederea.”

Și d. dr. St. C. Pop a mai prezentat și următorul proiect de rezoluțiune :

„Camera îndrumă pe dl ministru de culte și instrucțiune publică, ca să promoveze din vistieria statului și mișcările teatrale ale naționalităților.”

De sigur nu suntem informați bine. Proiectul acesta este cu neputință să nu se fi primit din partea parlamentului țării noastre. E nonsenz, d-le ministru! De ce nu dai ordine severe să se înfăptuiască această rezoluțiune? Nu ne vine să credem, că deputații unei țări atât de polietică au fost în stare să rădă, să zeflelisească, să treacă la ordinea zilei peste o cerere atât de îndreptățită ca aceea a d-lui dr. St. C. Pop.

Cum? Nu suntem și noi pe aici? Nu ținem și noi cu sfințenie la limba noastră? N'avem trecutul nostru deosebit? Nu dăm și noi dare, ca ori și care cetățean al țării acesteia? Este o clausulă deosebită la oficiul de dare: „pentru cultura specifică ungiurescă?” Poți să contribui, poți să nici nu contribui la rubrica aceasta de dare? Așa am mai înțeleg.

Și alta: Se vor mai juca pe scena teatrului celui nou piese teatrale, cari ne jignesc cinstea față de neamul nostru? Popa valah va mai fi sălbatec și trădător de patrie?

Tinerii noștri studenți universitari, cari vor protesta în contra unei astfel de interpretări false, vor mai fi pedepsiți, dați afară cu poliția, eliminați de pe la universități?

Vedeți, d-le ministru, excelență, d-le Zichy János, noi credem că acestea sunt povești, cu cari adormi copiii cei mari.

Nu-i așa? Astea sunt „minciuni agitatorice!” Nici poveste de aceste gravamine în țara noastră. Dimpotrivă, declarăm sus și tare :

1. Ministrul nostru de culte și instrucțiune publică își ține cu scumpătate marea răspundere, care o are față de toate naționalitățile acestui stat polietic.

2. Ministrul nostru sprijinește și din vistieria țării noastre toate trupele teatrale românești, cari ar vrea să cuturee ținuturile noastre, ca să ducă cuvântul adevărului și al frumosului. L'a ajutat și pe Zaharie Bârsan și pe Aurel Paul Bănuțiu și „Societatea de fond pentru teatru român”, întocmai precum sprijinește trupele teatrale ungiurești și societățile culturale de maghiarizare.

3. Ministrul țării noastre recunoaște foarte bucuros, că și noi contribuim în aceeași măsură ca compatrioții noștri unguri, dându-ne dinarul nostru pentru darea, care ni-se pretinde. În urma acestui fapt înbucurător, d. ministru e hotărât să sprijinească nu numai teatrul național din Budapesta cu 2,000.000 de coroane, ci va da milioane și pentru netezirea cărărilor teatrului nostru ca să ajungem și noi cândva la un edificiu atât de pompos.

Ori nu? Cum? Fantazii? Nu e nimic adevărat? Guvernul țării noastre își bate capul numai cu ridicarea și promovarea teatrului ungiuresc? E cu puțință? Suntem niște „agitatori fără de suflet” dacă susținem lucrurile astea, clare ca lumina zilei?

Ah, d-le ministru, de ce ne amărăști bucuria ce am putea avea la deschiderea teatrului ungiuresc?

Amândoi se opriră și se uitau cu ochii mari unul la altul.

— Maimuțe oare?

— Vii!

— Să știi că mă duc să le văd. Cum o ești din biserică mă duc. Maimuțe n'am văzut nici odată. Cum sunt?

— Cum să fie? Ca omu!

— Cum, ca omu?

— Așa... ca omu! Și mai au haine roșii și pe cap căițe tot roșii și flori la ureche!

— Ei, al dracului Neamț!

— Al dracului zău! Incheiă celalt și amândoi făcându-și câte o cruce mare trecură pragul bisericii și nu se mai văzură.

Neamțul în vremea asta se pregătea.

O brodi pe când eșia lumea dela biserică și iată-l și pe el îmbrăcat cu niște haine pestrice, călare pe un cal numai osu, înotând pe ulița satului și strigând cât îl lua gura; chema lumea la comedie. Alătura de el, pe jos doi copii ai lui cu nasuri lungi de hârtie roșie, cu două tobe atârinate de gât și mari de se împiedecau în ele, le băteau să le spargă, de ieșiră toți câinii de prin curți și începură să latre; credea că se prăpădește pământul.

Și pe cal, lângă stăpân, una la spate și alta în față, două maimuțe jigărite, îmbrăcate în roșu, pe cap cu niște scufițe mai roșii și la urechi cu niște flori și mai roșii decât scufițele.

Neamțul striga în limba lui, tobele sunau, câinii lătrau, maimuțele făceau fel de fel de drăcii, se dădeau peste cap, jucau, se scupau și se bă-

teau peste umărul stăpânului. Lumea se prăpădea de ris. Ieșise tot satul. Așa ceva nu se mai văzuse de mult prin partea locului.

După ce se duse până aproape de capătul celalalt al satului, se întoarse și se îndreptă cu tot alaiul spre șatra, pe care o clătina vântul. Acoperită cu o pânză înegrită de ploii și spartă de vremuri rele stetea comedia la marginea satului, filfăindu-și un steag sdrențuit sus pe coperiș. Doi câini cu panglici la gât o păzea cu toată seriozitatea lor de slugi credincioase.

Lumea începu să se îndemne și intrase unul câte unul să vadă pe împăratul Rusiei și să se uite prin ochianeale fermecate. Maimuțele se jucau în față, se dădeau peste cap, se luau la trântă și lumea se veselia lucru mare.

Un țaran zise către altul:

— Ce ar fi măi Ioane să te trezești la miezul nopții cu astea în pat la tine? Ha?

Ioan se cutremura tot și-și făcu o cruce mare ca de ucigă-l toaca!

*

Cocoșii vestiră de mult miezul nopții.

Se ridicase luna de după păduri înălbind dealul de deasupra satului și alunecându-și lumina până la casele risipite în vale. Era o tăcere pustie, tulburată din când în când de țipătul înfiorător al huhurezului care se pierdea departe în adâncimea văgăunelor întunecate. Câte un câine urla la lună, prevestind cine știe ce nenorociri.

Satul dormea învăluit în lumina asta de vraje.

Sus pe deal, doi ciobani steteau la foc de vorbă. Cu saricile pe umăr, cu căciuliile date pe ceafă, cum se aplecau din când în când să scormonească spuza, păreau doi vrăjitori, aduși de vânt din cine știe ce funduri de iad. Lumina și umbra se jucau pe fețele lor înăsprite; acum erau rumeni, acum negri ca întunericul. Și mari... păreau așa de mari în bătaia lunii...

Pe-o coastă mai încolo, turma dormita adunată, ca o pătură mare de zăpadă ce părea că stă s'alunece la vale. Iar aproape de foc sta măgarul încărcat și gata de drum; a doua zi, de până în ziuă, trebuind s'ajungă la târg. Sta nemișcat, înțepenit, privind drept înainte, ca un filosof, care ar încerca să pătrundă nemărginirea. Aștepta ciomagul să-i cadă puternic pe spate și să pornească.

Ciobanii își continuau vorba:

— Așa a fost, mă, și ce spui eu să știi că-i drept... că mie mi-a spus-o unul, care a fost acolo.

— Ar fi vremea să pornești, firtate! — îl întrerupse celalalt. — Au cântat cocoșii de mult de miezul nopții și uite găinușa stă să treacă culmea muntelui.

— Lasă că e vreme destulă. Merg tot la vale și când s'o face ziuă.

— Și să vii mai de vreme mâne, — îi lua vorba asta — să vii înainte de scăpătat, c'ăși vrea să mă reped și eu o leacă la comedia aia... că n'am văzut nici-odată...

— N'ai nici o grijă. Viu. Da acu mai stau o țiră... să-ți spui. Cum zic mă, și-a vândut su-

Statul și solidaritatea socială

Din punct de vedere social, campania pe care Statul ungar o duce cu atâta înverșunare împotriva limbei și școalelor românești este o adevărată aberație politică.

Nici o teorie științifică nu poate motiva atitudinea ostilă pe care Statul o are, din acest punct de vedere, față de o atât de numeroasă populație autohtonă, cum sunt Românii.

E de mult stabilit — și din acest punct de vedere nu mai există nici o controversă — că Statul fiind expresia supremă a tuturor forțelor de viață ale unui popor, el trebuie să dispună ca toate aceste forțe să se bucure deopotrivă de bunurile generale. Statul își trage tăria lui din contribuția tuturor forțelor naționale. Statul trebuie să fie, prin urmare, și un distribuitor imparțial al tuturor beneficiilor realizate prin sacrificiile tuturor. Din acest punct de vedere, nu se cere Statelor mai multă prevedere decât... stomacului. După cum stomacul, în mod mecanic, nu neglijează să nutrească pe nici unul din organele sau membrele cari contribuie la câștigarea alimentelor, tot așa Statele nu trebuie să nedreptățească pe nici unul din grupurile de indivizi cari contribuie, prin jertfe și eforturi, la prosperarea puterilor lor de viață.

Legea solidarității sociale guvernează în — conformitate cu principiile democratice — aceste esențiale reguli pe cari se întemeiază echilibrul social. Și în virtutea acestei legi, toți cetățenii unui Stat sunt datori să plătească birul care reprezintă contribuția individuală la cheltuielile generale pe cari Statul le face pentru asigurarea maximului de fericire general.

*

Dar ce fericire este aceea pe care Statul ungar se silește s'o asigure Românilor, când el, ca forță organizată, ca expresie a tuturor forțelor de viață din regatul ungar, ia poziție de prigonire aprigă împotriva celui mai scump din bunurile

patrimoniului național, împotriva *limbei materne*?

Ce fel de exemplu de respectare a solidarității sociale dă Statul ungar când el singur strică baza echilibrului social prin neîndeplinirea datoriilor celor mai elementare?

Românul trebuie să plătească birul. Și-l plătește. Il plătește chiar mai cu vârf și îndesat de cât Ungurii pentru că lui i-se cere și tributul naționalității, reprezentat prin ani de închisoare și amenzi scandaloase. În schimbul acestui bir, el are dreptul la aceleași foloase generale ca și ceilalți concetățeni. Are dreptul. Dreptul acesta nu i-l garantează însă nici o sancțiune superioară de oarece Statul, care deține monopolul și competența de organizare a puterii de constrângere, în loc să-i asigure exercitarea acestui drept, îl calcă cu ostentație și sfidare.

Dacă Românul n'ar plăti birul, i-s'ar bate toba la ușa și i-s'ar vinde și cenușa din vatră. Când Statul nu-și îndeplinește însă față de trei milioane de Români datoriile pe cari le-a contractat prin încasarea birului și prin stabilirea raporturilor lui de suveranitate, atunci ce mijloace rămân acestor mulți cetățeni nedreptățiți spre a-și revendica drepturile uzurpate?

Nici unul. Fiind-că totdeauna Statul e mai puternic, deoarece puterea lui are menirea să garanteze *dreptate egală* pentru toți.

Când însă în loc de distribuitor de dreptate, Statul se transformă în organ suprem de asuprire și nedreptățire, atunci Statul sparge cel dintâi solidaritatea socială și seamănă în suflete desordinea și anarhia.

Să ia seamă șovinistii maghiari cari au transformat Statul într-un instrument al urei lor canibalice! Și să nu uite nici un minut aceia cari ne acuză pe noi de instigație și agitație, că dacă ei au făcut totul pentru a împinge la cea mai cumplită disperare pe Români, numai blândetei noastre firești și eforturile noastre necurmăte de ordine și legalitate se datorește menținerea solidarității sociale în Ungaria.

scuipă și-și fac cruci. Dracii scuipă și ei și-și fac cruci.

Fug... dracii după ei! Un cioban vede măgarul, se repede, sare călare, celalalt sare și el... Amândoi înblătesc măgarul cu ciomegile. Dracii și ei la spatele lor. Ciobanul din urmă înghețat de spaimă cuprinde pe tovarășul din față pe după gât. Se simte și el cuprins de după gât de necuratul dela spate... și cade grămadă la pământ... mort.

Maimuțele — se lasă și ele jos, pe când ciobanul celalalt, călare, coboară coasta în goana mare... cât poate să goniască un biet măgar bătut cu ciomagul de un nebun.

Totul s'a petrecut în câteva clipe. Luna se uita nepăsătoare, poleind cuprinsul amorțit cu razele ei de argint și scaldând în lumina ei de vraje pe cele două maimuțe, cari se giugiuleau acum lângă foc sus pe culmea dealului.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Ellz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Un modest răspuns

Genialii băeți dela „Independenta” iar mă fac tocană. Dumnealor, al căror șef politic intelectual numai acum Sâmbăta trecută a avut din nou o consultare cu părintele V. Mangra aici în Arad, au aflat acum în sfârșit, după multe chinuitoare consfătuiri cu „scupșina independentă”, au aflat leacul, care să măucidă definitiv. Leacul acesta este „amicul” Vas. Mangra, pe care „amicii” mi-l pun acum mie în cărcă. Metodul e de altfel nu numai genial, ci și simplu de tot. Tipărește cu litere grase în fruntea articolului: V. Mangra și V. Goldiș. Atât pro primo.

Pro secundo. Scriu așa: „Nu remarcăm tonul condescendent, în care discută cu trădătorul Mangra”. Aha, asta-i! Vezi, că tonul face totul. De-i zici asin (alias: măgaru), bandit, asasin, spadasin, șvab și alte expresii de acestea luate din dicționarul special al excelenților stilisti dela „independentă”, atunci fără îndoială dumnilor au dreptate. Nu-i așa, stimatule stilist? Va să zică a păstra tonul condescendent în discuția publică, e ticăloșie. Asta încă este una din preceptele „Independentei.” Noi nu primim însă regula aceasta, ci insistăm a rămânea modestă excepție.

Scriu apoi mai departe: „V. Goldiș ajunge la perfectă înțelegere cu V. Mangra. Cei ce se aseamănă, se adună”. Ei, bravo băiete! M'ai lovit la mir. Mă dau legat. Nici nu mă apăr.

„Independenta” îmi bagă vină, că sunt „mulțumitor lui Mangra pentru lumina, ce a aruncat prin declarația sa asupra haosului, în care ne sbatem”.

Ca să nu supăr pe „Independenta”, iată declar, că și ei îi datoresc mulțumită. Cu uimitoare obiectivitate adecă „Independenta” constată, că și ea și toți ai ei au înțeles doară prea bine, că alegerea episcopului Goldiș în 1899 s'a făcut în scopul abandonării partidului național român și în vederea împăcării între Maghiari și Români (brevetul Brote-Slavici) tocmai în timpul celui mai turbat șovinism maghiar.

„Independenta” se miră, cum de eu nu am știut asta? Când ei o știau cu toții. Și astfel mă scot „șvab”, căruia îi vine mîntea numai la 50 de ani. Mulțumesc. Așa-i. Eu de fapt n'am știut, că Dumnealor încă în 1899 erau pregătiți să facă ceea ce a făcut Mangra la 1910. Așa-i. Eu n'am știut. Ei au știut. Eu sunt „șvab”. Ei sunt cumînți, că doar „au ei cap”. Nu-i așa d-le Oncu?

Vasile Goldiș.

Politica în Ungaria

Ministrul comun de finanțe la Viena.

Din Viena ni-se anunță, că ieri dimineață ministrul comun de finanțe Burián a sosit la Viena în afaceri de resort.

Desbaterea budgetului.

La ședința de azi a Camerei au luat parte foarte puțini deputați. Zadarnică a fost rugămintea partidului guvernamental, ca aderenții să se prezinte la ședințe, iar opoziția zadarnică se opinteste, ca să se înceapă o mare acțiune în contra guvernului, nici majoritatea, dar nici minoritatea nu se prezintă la ședințe și astfel parlamentul își continuă activitatea pe lângă cea mai păcătoasă desinteresare.

O monotonie nemăsurată domnește în Cameră iar guvernul asistă cu bucurie la desbaterea neconturbată a budgetului.

Ajurnarea Saborului croat.

Din Zagreb se anunță, că ieri, Joi, Saborul a fost ajurnat pe timp nedeterminat prin rescript regal.

Partidele au ascultat în liniște cetirea rescriptului regal de ajurnare. După declarațiile ministrului președinte Khuen Hérvary soarta Saborului era deja hotărâtă. Indată ce comisia bugetară a respins bud-

fletul necuratului! și l-a purtat „ducă-se pe pustii” prin toată lumea mă, și i-a dat toate bunătățile. Acu după ce s'a saturat de toate, de nu-i mai plăcea nici plăcinta nici vinul, i-a scos în cale necuratu o fată... da frumoasă vere... ca Ileana Consinzeana. Ci că avea un păr... ca mătasa și o salbă la gât de făcea trei sute de galbeni!

— Să tot trăiești firtate...

— Stai să vezi! Că n'a avut parte!

Când îi căzu mai dragă fata, atunci i-se împlini sorocul și încă și Scaraschi cu un tovarăș de-ai lui, doi acu! Il bătu pe creștin pe umeri uite-așa și-i zise: S'a isprăvit! Acu să vii cu mine! Omul că câr, că mâr... de geaba! L-au înhățat împelitații și l-au adus pe sus până la gura iadului. Aici toți dracii mai mici, mă, au ieșit din gaura aia mare și l-au luat în horă și s'au pornit pe joc. Le ieșia foc din gură și chicoteau și țipau și urlau și...

— Uite-i! țipă celalalt sărind drept în picioare. — Uite-i!

Intre ei, în două labe se încălziu lângă foc doi draci îmbrăcați în roșu cu căițe roșii pe cap.

Ciobanii să înnebunească! Săricile le alunecară de pe umeri și căciulile de pe cap.

— Doamne, maică preceastă! Doamne Isuse Hristoase!..

Drăcușorii pe lângă ei. Sar și se dau de-a roata. Unul ia o căciulă de jos și și-o pune în cap. Ii cade pe ochi și trece așa prin spuză și țipă și sare: aruncă căciula cât colo. Ciobanii

getul, nici nu mai era alta de făcut, decât ca banul să recurgă la ajunare.

În cercurile politice se crede, că după Paști Saborul va fi redeschis, iar dacă nici atunci nu va fi capabil de acțiune, din nou va fi ajurnat.

Se mai vorbește, că baronul Rauch netezește calea urmașului lui Tomasich, care nu e altul, decât contele Erdödy Tamás, un om de încredere al contelui Khuen Héderváry. Din potrivă, în tabăra banului Tomasich se crede, că nu e nimic sigur și, că banul Tomasich nu-și crede percutată poziția, deoarece dacă în calitate de ban nu s'a putut ferici, ca comisar regesc va ști face rânduială.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 17 Martie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează *Berzeviczy Albert*.

Hegedüs Kálmán, raportorul comisiei permanente de imunitate raportează în chestia d-lui dr. Nicolae Șerban și propune de comisar al anchetei pe contele *Lázár Miklós*. Camera primește această propunere.

Președintele: Locuitorul *Pozsonyi Géza* din Budapesta a anunțat un caz de incompatibilitate în contra baronului *Solymossy Ödön*. Deoarece cerea aceasta nu întrunește toate condițiunile prescise de regulamentul Camerei, Camera a respins-o.

Huszár Károly interpelează în chestia împărțirii ofrandelor pe seama nefericirilor dela *Ökörító*.

Debaterea bugetului.

Földes Béla: Constată, că cheltuelile militare nu stau în raport cu celelalte poziții ale bugetului. Obsearvă, că bugetul nu se face la timp și nu se prezintă Camerei la timp. (Aprobări).

În ultimii cincisprezece ani guvernul a cerut aproape de vre-o zece ori indemnizare. Și aceasta e cauza, că deputații nu manifestă nici un interes față de dezbaterile bugetului.

E o greșală mare a-se îngreuija țara cu cheltueli improductive. (S'auzim!)

În compoziția actuală a armatei băiatul de ungar nu găsește baza morală, de care el are trebuință. Istoricii austriaci au scris deja, că și căderea dela *Königgrätz* a fost cauzată de neînțelegerile interne. (Așa-i!) Războiul îl va câștiga aceea parte, care mai ieftin știe să se războiască. La aceasta se cere, ca soldatul să fie pătruns de însuflețire și iubire de patrie.

Cheltuelile militare în timp de pace cer multe jertfe țării, încât n'am mai putea purta un războiu serios (Aprobări în stânga). Guvernul voește să urce intratele, ca astfel să acopere aceste cheltueli enorme.

Nu primește bugetul. (Ovații și aplauze în stânga).

Simonyi-Semadan Sándor: Vorbește în contra cheltuelilor enorme militare și protestează în contra enormei urcări a dărilor.

Nu primește bugetul.

Scrisori din Viena

Situația parlamentară — Ținută nedeamnă

Viena, la 13 Martie.

Nu este ușor să caracterizezi situația încurcată în Austria în mod fidel. E greu să descoperi cauzele crizei permanente din Austria înaintea unor cercuri cari nu cunosc mai de aproape împrejurările specifice din Austria.

Oameni, cari au datina să privească lucrul superficial, știu să facă îndată judecăți asupra situației. Acești oameni au datina să reducă toate neajunsurile la lupta pentru limbă între Germani și Cehi. Nu-i vorbă, conflictul de limbă a pricinuit mult și s'ar fi cruțat mult, dacă acest

conflict s'ar fi aplanat mai de mult. E drept, că acest conflict de limbă împiedecă convocarea dietei provinciale din Boemia, în care ar trebui să se aducă hotăriri, cari să pună odată capăt situației financiare într'adevăr insuportabile. Este adevărat mai departe și aceea, că tot acest conflict a stânjenit mult funcționarea normală a parlamentului austriac, în care erau la ordinea zilei scandalurile provocate când de Germani, când de Cehi.

Dacă și acceptăm aceste motive, este totuși exagerat să susținem, că numai acestea ar fi cauza lăncezirei parlamentarizmului austriac. Conflictul de limbă între Germani și Cehi este numai unul dintre cele mai evidente fenomene, cari se reduc la aceleași motive. Iar aceste motive zac în împrejurarea, că constituția austriacă e așezată pe o bază falsă, bază, care promovează numai desbinarea națiunilor, cari alcătuesc statul, iar forțele, cari ar rezulta dintr'o conlucrare comună zac în păraginire. La aceasta s'au adaus numai diferențele naționale, cari însă nu sunt de fel așa acute, ca să nu se poată îmblânzi.

Ce privește politica externă a Monarhiei se poate zice, că a dispărut dușmănia față de tripla alianță, cum s'a văzut și din dezbaterile delegațiunilor. Chiar și în tabăra slavă s'a observat o schimbare de front. Singur deputatul dr. *Kramar* a persistat pe lângă punctul său de opoziție, dar toți ceilalți au contribuit la aplanarea crizei anexiunii, fiind convingși, că tripla alianță este într'adevăr o garanță a păcii europene.

Cum vedem în chestiunile mari politice toți sunt uniți. Și cu toate acestea Austria nu poate ieși dintr'o viață parlamentară plictisitoare și obositoare, care zdruncină nervii, cu toate astea trebuie să se mulțumească și cu atâta, dacă poate primi votarea trebuințelor statului fie bine, fie rău, dar la termin, numai să nu se aplice §. 14, când vor veni recrutările la primăvară.

În zadar vom aștepta, ca parlamentul să se arate odată tare și să inițieze ceva mai important. Și nădejdea noastră trebuie să scadă, cu atât mai vartos, că nici votul universal n'a satisfăcut în privința aceasta așteptările noastre. Cauza situațiunii nu prea îmbucurătoare zace în ineseși partidele politice din Austria, dintre cari nici unul nu se poate lăuda, că a fost cruțat de griji interne și curente de criză. Cea mai mare cauză zace însă în împrejurarea, că baza constituției austriace nu face posibilă o politică mai înaltă și cu o țință bine determinată. Până când *Leitha* va împărți Monarhia în două părți, până când între Austria și Ungaria vor exista contraste pe tema raporturilor între olaltă, până când influința Maghiarilor nu va fi redusă la acel rol, ce-l au și alte multe neamuri ca ei; până atunci nu se va putea ridica Austria la probleme mai mari decât grijile de toate zilele.

Și când ne gândim la aceasta, e trist să vedem, că cercurile înalte, cari ar avea chiemarea să premeargă cu exemplu, nu vreau să opue nici azi Maghiarilor adevărul intereselor Monarhiei, care rezidă într'o politică mai energică față de ei, și nu de concesiuni, cum se fac și azi. Ori de câte ori e vorba de vr'o chestiune comună, se exercită din Pesta presiuni, cari deși nu se văd cu ochii, dar le arată rezultatul. Când factorii chiemați n-au destulă putere de a rezista acestor pretenziuni, se fac acele violări al parității, cari au dat de atâtea ori prilej la diferențele dintre Austria și Ungaria.

Ministrul actual de războiu își va împlini chiemarea excelent, el este un soldat bun și un bărbat modern. Are însă o greșală, că nu se opune influințelor maghiare așa de hotărît, cum ar trebui. Și colegul său de externe contele *Aehrenthal*, care a mers în concediu, dela care poate nu se va mai întoarce, a dat de multe ori dovadă, că și-a uitat, că are să fie un paznic al intereselor comune și că politica tradițională a Habsburgilor n-a pornit nici când dela Pesta ci dela Viena. Dar și alte personalități, cari n'au nimic a face cu chestiile comune, ci a căror oficiu e adânc înrădăcinat în Austria propriu zisă, arată de multe ori prea multă concilianță față de Maghiari. Astfel președintele Camerei austriace dr. *Pattai* a avut zilele acestea o convorbire cu deputatul croat *Bianchini*, în urma căreia i-s'au adus în „*Pester Lloyd*” laude. Astfel de laude însă nu mai servesc în Austria de atestate de recomandatie.

Austriacus.

CRONICA EXTERNĂ

Juriul internațional

Am înregistrat zilele acestea declarațiile de pace ale secretarului de externe englez *Grey* făcute cu prilejul discuțiunii asupra bugetului de marină al acestui Stat. *Grey* s'a arătat de un aderent al răstrângerei înarmărilor. Această declarație a lui a avut răsunet aproape în toate parlamentele puterilor mari în Europa.

În discuția mai departe a bugetului i-s'a dat din nou prilej să se rostescă și asupra juriului internațional, care ar avea chiemarea să aplaneze de aici înainte conflictele dintre state.

La interpelarea deputatului *Winterton*, că aplicată este Anglia să sprijinească acțiunea pentru un juriu internațional, la care a dat un impuls președintele Statele-Unite, *Grey* s'a declarat, că Anglia își va da tot concursul.

Se știe, că juriul internațional există și în prezent, dar în competența lui cad mai mult chestii de drept și economice. Chestiile de onoare națională însă, cari sunt de regulă cauza războaielor, nu cad în sfera de competență a acestui juriu. Natural, că nu s'a putut face dintr'odată un salt atât de mare, ca și această parte gingașă a chestiunii să ajungă pe aceeași treaptă cu chestiile de drept și interese economice, dar instituția juriului este deja un succes mare.

Din vorbirea lui *Grey* reiese însă, că cercurile diplomatice au început a se împrietini și cu gândul, ca și chestiile, cari erau până acum excluse să poată fi judecate de acest juriu.

Până în prezent s'au încheiat pacturi între Danemarca și Țările de jos, ca toate divergențele dintre ele să se aplaneze pe calea juriului internațional.

În aceste pacturi însă s'a făcut rezerva, că numai afaceri economice și de drept pot fi aduse înaintea acestui juriu. Așadar chestiile de onoare nu.

Fiind dat caracterul de puteri mici al acestor țări, pacturile încheiate nu au importanță prea mare pentru politica universală. Singur între Italia, ca putere mare și Danemarca s'a încheiat un pact fără rezerva amintită mai sus. Nici acest pact nu are vr'o importanță deosebită, fiind contactul dintre aceste două state atât de rar în urma situației geografice.

Prin aderența Angliei la introducerea acestei inovațiuni în ce privește obiectul acestui juriu, problema păcii universale primește un aplomb deosebit, căci vine dela o putere, care ar avea mai mult cuvânt să nu consimțescă, având interese mari economice, pe cari le-ar expune eventualității să fie judecate de puteri străine în mod nefavorabil pentru dânsa.

Aceasta cu atât mai vartos, că are la îndemână o forță armată uriașă, care n'ar motiva cel puțin în viitorul apropiat nici o teamă față de oricare putere străină. Dar chiar aceasta înarmare uriașă, care a luat deja dimensiuni prea mari, se vede, că îndeamnă Anglia la această politică de pace, chiar cu rizicul de a-și stăpâni de multeori revolta mândriei naționale violate.

Căci instituirea acestui juriu, acărei competență să fie precizată în modul cel mai hotărît, va fi un pas înainte nu numai spre pacea universală, dar va avea o influință epocală și asupra dezvoltării armatei pe uscat și apă, va prefăce și da un avânt deosebit altor probleme, mai ales celor economice.

Căci oricum cu toată însemnătatea ei mare în trecut și prezent, armata totuși este un balast pentru omenire, o clasă sterilă, care aduce cele mai mici servicii în prețul celei mai mari jertfe.

Statele-Unite starea lor au înțeles de mult acest lucru și o dovadă dintre cele mai vorbitoare pentru ștergerea, sau cel puțin reducerea ei. Avântul lor uriaș pe alte terene, prin cari a în trecut Europa, va fi un imbold mai mult, ca ideia venită dela președintele *Taft* și primită de Anglia și Japonia să afle cât mai mulți aderenți în Europa.

Cu toate acestea mai este încă foarte mult de făcut, căci rezolvirea pe cale pacinică a tuturor conflictelor va atârna în măsură mare dela spiritul păcii, de care vor fi pătrunse statele. Drept aceea ziarele germane deja cobesc împotriva Angliei, că zadarnică este predica, dacă nu domnește între oameni duhul păcii. Prin aceasta face aluziune la unele cazuri de ale unor supuși germani, cari au suferit pagube în decursul răz-

boiului cu Buri. S'au iscat procese din această cauză între cele două state, cari s'au finit însă cu pierderea Germanilor. S'a făcut apoi propunerea, ca cazurile să fie aduse înaintea unui juriu de onoare, ceea ce Anglia nu a primit.

Pericolul unui războiu ruso-turc

Prorocirile amiralului Scridlov produc mare senzație în cercurile politice din Petersburg. Scridlov asigură că ne aflăm în ajunul unui mare războiu ruso-turc, urmat de o groaznică revoluție, care va fi cu mult mai mare decât aceea din urma războiului ruso-japonez.

Amiralul Scridlov a fost de două ori comandantul flotei Mării-Negre și și-a stabilit renumele de profet, când a prezis dezastrul rușilor în Extremul Orient.

Cu ocazia unui discurs ținut zilele acestea la Odesa, Scridlov a spus:

„Sporirea flotei austriace se face paralel cu a celei turcești. După cum China se pregătea să ne bată prin mijlocirea Japoniei, tot așa și Austro-Ungaria, căutând conflict armat cu Rusia, ațâță pe „Turci împotriva noastră“.

„Sub influența intrigilor austriace, Turcia e gata să ne declare războiu. Colectele publice făcute de giamii pentru flotă, dau rezultate admirabile și ar trebui să ne hotărască să nu mai pierdem vremea. Dacă astăzi Turcia nu e periculoasă, mâine echilibrul se va schimba în favoarea lor. Turcia a comandat două cuirasate și va mai comanda încă patru“.

„Devin pentru a doua oară profet. Cu doi ani înainte de izbucnirea războiului japonez, eu însumi am prezis în fața consiliului de miniștri, în fața delegatului Țarului, consecințele dezastruase ce le-am suferit din cauza nepregătirii în Oceanul Pacific. Astăzi, ca și atunci mă simt dator să atrag atențiunea asupra pagubelor ce le va suferi Rusia în cazul unui nou războiu. Indată după declararea războiului va izbucni revoluția — de astă-dată mult mai grozavă și dezastruoasă“.

Importanța acestor declarații nu poate să scape nimănui. Dacă amiralul Scridlov are sau nu dreptate, se va vedea. Chestia este însă că declarațiile acestui om care își are în poporul rusesc reputația de profet, va produce de sigur o mare grijă și a împinge spiritele mistice la mișcare revoluționară.

Ne putem dar aștepta la evenimente serioase.

DIN ROMÂNIA

Scrisori din București

România și Grecia — De unde vine rochia-pantaloni — O măsură bună

După informațiile, pe cari „Neue Freie Presse“ pretinde că le are dela o persoană cu greutate în politica României, s'ar pregăti la București și Atena reluarea relațiilor diplomatice greco-române.

Nu e rău. Legăturile dintre cele două țări sunt rupte de vre-o cinci ani. Ruptura a făcut-o România — și urmarea apărarea elementului românesc prigonit din Macedonia. Grecia era acuzată, pe dreptate, că sprijinește pe față sau pe sub mână, orice lovitură pregătită fraților noștri din Macedonia, — și vina aceasta apasă și asupra unor Greci îmbogățiți în țară, cari și-au plătit apoi vina cu expulzarea.

Odată cu restabilirea raporturilor de odinioară, guvernul grecesc cere și repatrierea Grecilor expulzați.

Nu se știe în ce fel se va da deslegare acestei pretenții. Se crede, totuși, că aceasta nu va putea fi o piedecă la reluarea legăturilor, pe cari Grecii le doresc mult.

De altfel apropierea se putea face înainte de asta — în tot cazul curând după constituționalizarea Turciei. De când, odată cu era constituțională, s'a întronat partidul tinerilor Turci, anar-

hia din Macedonia a început să se potolească și astăzi guvernul său știe să impună o disciplină, o ordine mai europeană elementelor turbulente din Macedonia. Se făcea apropierea între cele două state, dacă nu intervenia recentul act de vandalism împotriva unui vas românesc în portul Pireu.

Această faptă al barcagilor și poliției din portul grecesc pentru care guvernul grec a venit cu o reparație târzie, a amânat până azi încercarea serioasă de a se relua legăturile diplomatice întrerupte.

*

Rochia-pantaloni îi dă înainte cu reprezentațiile gratuite, cari stau la dispoziția publicului din stradă nu la ceasuri fixe ca cinematograful, ci pe neprevăzute, pentru ca să fie și mai mult gustate. Acest nou soi de cinematograf-pantaloni e distracția zilnică nu numai a publicului bucu-reștean, ci a tuturor orașelor mari.

Și nu se lasă femeia! Până ce nu va vedea tolerată de public această stranie noutate a modei nu se lasă. Începutul pe de rând se pare, că l'a făcut o anumită categorie de femei din orașele mari, cari, pe lângă curajul lor semi-bărbătesc au și conștiința, că rochia-pantaloni din lumea lor se naște. E opera lor, pe care ele, înaintea altora, sunt chemate s'o lanseze.

Și-apoi vin femeile, cari au fost măritate și nu se mai mărită, cele cari au fost măritate și vreau să se mărite și apoi tot mai multe femei actualmente măritate. S'au văzut femei cu rochie-pantaloni însoțite, pentru mai multă siguranță, de bărbații lor, cari aveau numai pantaloni.

Publicul de obicei se îngrămădește în jurul arătării, râde, flueră, huidue până ce și pantalonul și rochia dispar într'o prăvălie. Și femeile vor birui măcar din spiritul lor de curiozitate. E însă o nedreptate a se zice „femeile“, fiindcă, fără îndoială, asta va rămâne moda unor femei. Peste câteva luni ne vom convinge, că această rochie, care s'a născut din trândăvia unei părți a societății orașenești, va fi refuzată de cele mai multe împiedecate ale modei care apune.

Trece moda rochiei împiedecate, peste a rochiei-pantaloni, trece publicul cu râsul și batjocura -- și au mai trecut atâtea mode... Femeile serioase au rămas însă la moda, care le păstrează femei, nu păpuși.

Va fi însă întotdeauna și pretutindeni o clasă de femei, cu sau fără servitori mulți, neîngrijorate de ziua de mâine, disprețuind munca și lăcomindu-se la lene și petreceri.

De aici din acest gol de orice viață adânc omenească ne putem aștepta și la apariții mai stranii decât rochia pantaloni, independent de sorginta morală a acestor arătări.

*

Se aude în sfârșit, că guvernul a hotărât să întreprindă ceva pentru ieftinirea hârtiei. Fiindcă cine nu știe cât de mult apasă scumpetea acestui articol în punga editorilor și poate mai mult în a clienților acestora. Politica economică urmată de guvernele României au căutat, printr'un protecționism de multe ori dăunător adevăratelor interese, să favorizeze unele industrii. Acestea însă producând articole de prima necesitate — hârtia, zahărul — favorizarea lor în măsură prea exagerată față de produsele similare de peste graniță s'a răsunat și se răsună încă și azi pe punga săracului.

Cât privește, însă, numai hârtia nici o înaltă rațiune de economie a statului nu poate să intervie, fiindcă cea mai înaltă rațiune a unui stat este progresul lui prin cultura cetățenilor.

Se aude însă, că grație rezistenței așa numitului trust al hârtiei, guvernul s'ar mulțumi să facă ușurări numai pentru ziare.

De ce adevărat? Hârtie ieftină trebuie și pentru literatură, științe, pentru cărțile de școală atât de scumpe. În numele acestora cine să pledeze?... Cine să pledeze în numele acelor numeroși clienți săraci ai cărților de școală, ai zecilor de mii de abecedare?!...
Correspondent.

Despre Carmen Sylva

Revista ilustrată din Cernăuți „Neue Illustrierte Zeitung“ de sub direcțiunea publicistului Isidor Obstgarten a deschis mai dăunăzi un plebiscit cu privire la regina României ca poetă și artistă.

La întrebarea revistei de mai sus: ce credeți despre Carmen Sylva, au răspuns număroși poeți literați și publiciști, relevând fiecare însușirile Carmen Sylvei. Din toate aceste răspunsuri reiese admirațiunea unanimă pentru talentul ei.

„Neue Illustrierte Zeitung“ s'a adresat și d-lui Const. Mille, directorul „Adevărului“ cu rugămintea a-i transmite părerea d-sale.

Numita revistă publică răspunsul d-lui Mille în limba română și în traducere germană, răspuns, pe care îl reproducem aci:

„Regii și suveranii în timpurile moderne, chiar când vor și pot — nu sunt în stare să lase după ei o operă care să vorbească etern despre dânșii.

„Pentru a lăsa această urmă, ei trebuie să cultive și alte terenuri, să devie simpli muritori și ca atari să strălucească dacă posed în ei focul sacru.

„Acest mare adevăr l'a înțeles în chip instinctiv regina Elisabeta a României, care dacă va trăi și după moarte, va fi numai în calitate de Carmen Sylva, poetă, artistă și femeie de bine.

„De altfel pe acest teren este foarte greu unui cap încoronat să-și dea sama asupra operei sale și să se cunoască pe sine însuși. Cine îi dă asigurarea, că tot ce se scrie despre dânsul nu e operă de curtezan sau de politeț, cine îl asigură că critica entuziastă ce i-se face, nu are un desușit, dorința unei decorațiuni, cine îl asigură, că editorul, care îi cere dreptul de a reproduce opera, nu face o afacere materială detestabilă, dar una morală excelentă, căci este o recomandățiune de a fi editorul unui cap încoronat.

„Carmen Sylva însă s'a ridicat asupra tuturor acestor preocupățiuni mici. Ea a fost toată viața bună și bună și rămâne pentru posteritate, a fost artistă și a trăit pentru artă — și astfel și-a clădit singură monumentul ei neperitor.

„Și toate acestea le scrie un om, care nu i cere și nu i-a cerut nici odată nimic, care n'a călcat pragul palatului ei, care nu râvnește nimic, nici cea mai mică decorație și care nu e de loc un prieten al dinastiei Hohenzollern, al căreia nume îl poartă Carmen Sylva și căreia i-a dat strălucirea talentului și a ființei sale artistice.“

Const. Mille,
directorul ziarului „Adevărul“

Politica externă a guvernului

„Neue Freie Presse“ primește din București, cu privire la politica externă a guvernului Carp următoarele:

Un bărbat de stat, ocupând o funcțiune conducătoare în România, s'a exprimat cum urmează cu privire la politica externă a noului guvern.

România rămâne fidelă Triplei Alianțe, care constituie cea mai sigură garanție pentru menținerea păcii și dezvoltării progresive a regatului.

Guvernul va menține în același timp cele mai bune relațiuni cu Rusia și le va mai dezvolta încă, condus în această privință de interesul monarhic comun.

Guvernul român are cea mai vie simpatie pentru regimul turcilor-tineri și va întretine raporturi bune cu celelalte state vecine, Bulgaria și Serbia, întru cât ele nu vor lua atitudine împotriva menținerii păcii.

Grecia și-a exprimat dorința de a relua relațiile diplomatice întrerupte timp de șase ani. Guvernul român va ține seamă de această dorință, deoarece menținerea acestei stări de lucruri anormale de azi nu va putea fi folositoare nici uneia din părți.

În ceea ce privește chestiunea fraților noștri din Ungaria și Macedonia, guvernul va favoriza interesele lor în marginile posibilității, dar, în nici un caz, nu va încuraja nici tolera o agitație sau un amestec în afacerile interne ale statelor străine.

În ceea ce privește situația politică internă, bărbatul de stat român a spus că alegerile din urmă au dat guvernului o majoritate atât de formidabilă încât realizarea programului său e asigurată.

Litere — Arte — Științe

PRIETENULUI SĂU.

*Eu când iubesc îmi pierd zîmbirea
Și-abund în lacrimi ferbinți,
Mi-i jale, 'mi pare fericirea
Că nu e — nu știi tu cum simți.*

*Tu când iubești, zâmbești într'una
Vorbești mereu și râzi mereu,
Ți-i bine, crezi că 'ntotdeauna
Vei fi așa — norocul tău.*

*Eu când iubesc, parcă-s un astru
Căzut din cer și stîns — eu tac,
Am inima unui sihastru
Și sufletul unui sărac.*

*Tu când iubești, te simți în stare
Intreg pămîntul a-l schimba,
Te crezi un Dumnezeu de mare
Și toată lumea e a ta.*

*Vezi, amândoi iubim, dar mie
Îmi pare viața un pustiu
Și-un întunec — pe când ție
Un soare luminos și viu.*

*De-aceea când mă vezi în cale,
Să treci, să nu-mi vorbești de loc —
Căci n'o să se 'nțeleagă-o jale,
Cu un noroc.*

Hiacint.

CÂNTEC

*Pribeagă turturică
Din munții cu brădui,
Tu spui un cântec jalnic,
Și prea e trist ce spui.*

*In unda ta de vaer
E jalea unui neam
Și dorul lui ce plînge
Ca vîntul lângă geam.*

A. Pygmalion.

Din lumea insectelor

Celebrul fizician englez, — Newton, — dacă nu-l plesnia un măr peste nas, abia dacă ar fi descoperit legea gravitațiunii universale; Columb dacă nu era preocupat de idea de a găsi căi noi spre Indii, nu descoperea America și în felul acesta devine evident, că cauze mici produc evenimente mari. Când am citit într-o revistă științifică rezultatul cercetărilor făcute de Robida, — un naturalist însuflețit, nu știu, ce-mi dădea ghies și mă tot ispitea să mă gândesc la pățania lui Newton cu mărul. Și e atât de firesc, ca un purece, — acest neam obraznic, care nu respectă mai mult pe un învățat mare decât pe badea Ion, — să piște pe învățatul Robida. Degetele savantului fără voie caută locul cu pricina iar purecele hop, a sărit și ar fi scăpat dacă, — lacom dela fire — săturându-se prea tare, nu cădea jertfă, asemenea multor ființe mai înțelepte decât el, burții. — Căci degetele fine ale învățatorului l'au prins! Omul setos de răzbunare e hotărît să-l omoare. Învățatul însă protestează, el e hotărît să folosească ocaziunea spre a-se propocsi. Și dovadă, că învățatul a eșit biruitor, sunt cercetările sale. Iac'asa mi-am explicat eu împrejurarea, că purecile, și el un parazit ca alții, a ajuns obiect de cercetare științifică. Un purece! Ceva mai nebăgat în seamă, mai disprețuit, abia se poate închipui decât un purece. Ne deranjază

și-atât! „Tușește purecele!“ — O caracterizare nu se poate mai nimerită când e vorba de cineva a cărei persoană e nulă ca importanță morală și care vrea să atragă atențiunea asupra sa făcând pe grozavul. Și acest oropsit, acest nimenia, e vorba de purece, — privit prin sticla microscopului lui Robida, capătă importanță, este și el ceva!

E vorba adevărat, că omul în proporție cu corpul său, este mai slab, — nu decât elefantul, — ci decât purecele! Mă rog nu eu, ci Robida afirmă! Toți, — căci oare cine nu a făcut cunoștința acestei mici insecte.

Am văzut purece sărind și am găsit, că e lucru foarte natural. Și cu toate acestea e o minune, căci el își avântă corpul cu puterea sa musculară la o înălțime de 30 cm., adevărat considerând, că are 1 mm. în mărime, el sare de 30 de ori mai sus decât înălțimea sa! Și acum dați-mi mă rog un atlet, care să-l imiteze! Cel mai iscusit om, — „sportsmann“ de forță! — sare abia o înălțime pe de 1½ ori mai mare decât înălțimea sa! — Așa a găsit mai departe învățatul nostru, că pe când omul abia dacă poate ridica ceva mai mult decât face pondul corpului său, pe atunci purecele ridică pe de 133 ori mai mult decât cântărește corpulețul său și cu cât e mai mică o insectă, cu atât îi este mai mare puterea! Așadară puterea insectei e mai mare decât puterea omului. — Nu tot așa stă lucrul, ce privește *capacitatea de muncă*, căci aici mușchiul insectei, — totdeauna trebuie să avem în vedere raportul dintre corp și corp, — rămâne de 1 milion de ori în urma celui omenesc pe când de fapt deosebirea ar trebui să fie numai 10000. Adevărat muncă săvârșită din încordarea mușchiului insectei este de 1 milion de ori mai puțină, ca cea care rezultă din încordarea mușchiului omenesc. Așadară pe când pe de o parte insecta are putere mai mare musculară, de altă parte omul are capacitate mai mare de lucru. Adevărat cu alte cuvinte, acesta e un argument nou, că natura este și rămâne mamă bună de-opotrivă. Ea care a înzestrat ciocârliă cu pene de culoarea pămîntului, pe brotăcel l-a făcut verde asemenea mediului în care trăește, — s'a îngrijit, ca purecele, căruia picioarele îi aduc foarte puțin folos deoarece el se mișcă mai mult sărind, — s'a îngrijit zic, să dispună de putere musculară uimitoare. Această putere îi dă puțința să scape de multe ori de cele mai istețe mâni, ce atentează la viața lui. — Noroc numai, că nu are și minte, căci pe cât e de iscusit jongleur, ne-ar pune pe gânduri. Iată cum ni-se dă ocaziune să vedem adevărat cuvântul, că nimic din ceace ne încunjură nu trebuie desconsiderat.

N. T.

Scrisoare din München

Încă cu 30 de ani în urmă, atât Francezii cât și Englezii se interesau pentru cultura ost-asiatică. Intențiunea învățaților de a desvolta publicului european un interes mai intensiv, pentru această cultură nu și-a avut succesul dorit, dar știința neîmplinindu-și misiunea de a ne îndruma la înaltul grad de cultură japoneză — au făcut aceasta, evenimentele timpului.

Înțeleg, războiul ruso-japonez Acest eveniment ne-a atras atenția asupra vieții și activității poporului japonez. Pentru prima oară, acest popor s'a prezentat celorlalte popoare ca civilizat și stăpân pe un lung, desvoltat și bogat trecut istoric; în stare de a ține piept cu impunătoarea Rusie.

Astăzi putem zice, că Japonia pentru noi nu mai este o țară ignorată. Cea mai bună dovadă de măreția interesului ce noi aducem acestei țări, este locul destul de însemnat ce l-am oferit în viața noastră așa numitului Japonismus. Nu mă voiu mărgini aici numai la moda sexului frumos, care pe lângă toaletele japoneze, au preluat și splendorile lor țesături în mătasă și preferă produsele industriale, ca vestita hârtie Bütten, liferată din manufactura regescă din Tokyo, cum și plăcerea ce se poartă pentru obiectele de lac și porțelan, ce se importează în măsură conside-

rabilă — ci fapt este, că prin intensiva îndeletnicire a artei, limbei și literaturii japoneze este influențată chiar și cultura și literatura europeană.

La propagarea artei japoneze a contribuit mult și editura artistică Shimbi-Shoin din Tokyo, care a expus aproape prin toate orașele mari ale continentului; în prezent se găsește în München. Înaintea tuturor sunt monumentalele sale publicațiuni ce tratează despre pictura japoneză și sunt prevăzute cu un bogat material ilustrat care, în limbile japoneză și engleză arată desvoltarea acestei arte. Se susține că aceste tipărituri ar aparține celor mai valoroase cărți ale lumii. Abstrăgând acestea, societatea a expedit photomecanicile reproduceri ale obiectelor artistice industriale (lac și vase) și plasticități cum și siguraticile file ale tablourilor reproduse în tehnica xylografică (gravură în lemn) colorată; gravarea lemnului colorat e arta specifică a japonezului, în care este neîntrecut. Gândindu-ne numai la paciența ce se cere cum și grija jertfită la reproducerea fidelă a originalelor, când o astfel de reproducere se redă în mai mult de o 100 de colori necesitând deci tot atâtea plăci, trebuie să recunoaștem că acesta este meritul cel mai de seamă al editurii, căci ea, în cel mai dificil caracter reproductiv, a răspândit copiile tablourilor bătrânilor artiști, tablouri ce sunt în posesiunea frumoaselor temple japoneze.

Obiceiul de a încadra un tablou, japonezul nu-l cunoaște, ci motivul pictat pe mătase se aplică pe un brocat scump în formă dreptunghiulară.

Aceste tablouri se numesc Kakemono și sunt prevăzute la partea de jos cu o vârgă subțire de lemn, pe care tabloul se rulează și astfel se păstrează în cutii, căci Japonezului îi place decorația pereților să o desvoalte prin bogăția variațiunii. Makimono sunt tablouri rulate ce au o lungime până la 15 m. și o lățime de 30 cm.. nu se atârnă pe pereți ci zac pe masă pentru a fi admirate, iar după folosință se așează în cutiile lor. Acestea reprezintă îndeosebi întâmplările istorice și legendare.

Ași mai avea de relevat o foarte originală mișcare artistică, de care se bucură Bavarezul în München. Iată ce-i? Pe piața trăsurilor uu birjar plictisit fiind în așteptarea norocului, și-a scurtat timpul modelând din masa de omăt aci „München Kindu“-l, aci pe regentul prinț, sau o altă figură populară. Ideia talentatului birjar a dat impulsul unei redacțiuni din loc să deschidă un concurs al „plasticiei în zăpadă“. Pe o câmpie din vecinătatea orașului se întrunesc artiștii, între cari și mulți studenți ai Academiei de belle arte și 'n prezența unui juriu se plâsmuiește arta. Succesele au fost frumoase și creatorilor celor mai reușite statui de zăpadă li-s'au oferit prețioase premii.

— v. b. —

Sedintă festivă la Academia de științe din Viena

Dacă apuci pe oricare din străzile dela spatele bisericii Sf. Stefan, înguste și strâmbe dar a căror farmec a fost lăudat de Moltke, strategul, în ziarul său de călătorie*), cotind mereu la stânga, și pe sub boltituri, ajungi nesmintit pe o piață, care îți relevază aspecte ce n'ai văzut încă în Viena, poate nici aiurea: un colț de oraș vechiu, foarte simpatic, care contrastează strident cu clădirile hipermoderne ce se ridică febril la toate punctele capitalei. Este *Piața Universității*, un loc strimt între edificii seculare; biserica Iesuiților de o parte, zidită între anii 1627—31, model în genul său; dincolo, universitatea de pe timpul împărătesei

*) Hellmuth von Moltke: Tagebuch der Reise von Konstantinopel nach Berlin 14 Okt. 1835.

Maria Terezia, cu fatada în gustul epocii, două nișe cu figuri și fântâne din jos, sus o loggia pe 6 columne.

Până la mijlocul veacului trecut era multă animație aci, și locul acesta va fi văzut nenumărate scene de viața studențească. Acum e tăcere adâncă; orga se aude pe piață ca și în biserică. Universitatea s'a mutat, porțile pe care se va fi îmbulzit în roiuri „tinerimea studioasă“ de odinioară, sunt închise cu grilaj de fer; edificiul adăpostește cea mai sobră dintre corporațiuni: *Academia de științe*.

Zilele trecute a fost întrerupt silențiul, pe câteva ore. Calese dela Curte au apărut între zidurile negre, și automobile, și multă lume. A fost ședința festivă la Academie, în onoarea *Arhiducelui Rainer*, care de 50 ani stă în fruntea societății savante, în calitate de curator. Precautul Metternich numai cu acea condițiune a încuviințat formarea unei asociații pentru științe, dacă va sta sub patronajul unei persoane din Casa domnitoare. În Noemvrie 1847 și-a început Academia activitatea sa. Arhiducele Ioan a fost cel dintâi curator, până când a fost numit cancelar al imperului. Atunci s'a socotit, că va fi mai bine dacă Academia e pusă sub conducerea ministrului de interne (!), și, dela 1849 până la 1859, societatea a stat sub tutela ministrului Bach. În Martie 1861 apoi Majestatea Sa a numit pe *Arhiducele Rainer* de curator. Aniversarea s'a serbat în ședința festivă, la care a asistat elita intelectualilor din metropolă. Sala de solemnități, cu pereți de marmor și cu tablouri de Gregor Guglielmi („Cele patru facultăți“) a fost plină de splendoare. La dorința Arhiducelui, nu s'au luat în program decât două puncte: vicecuratorul dr. *Koerber*, fost ministru, a rostit câteva cuvinte de felicitare apoi prezidentul Academiei, profesorul *Ed. Suesz* a făcut o conferință despre Dunăre.

Arhiducele Rainer este de mult cunoscut ca prietin sincer al progresului și, un ocrotitor al celor ce cultivă știința și arta. Pictorii și sculptorii din Viena sunt adeseori surprinși în atelier de vizita fără paradă a Arhiducelui Rainer.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

Probleme economice

Multe lipsuri de cari suferă poporul nostru, au dat prilejuri oamenilor doritori de-a ajuta cauza noastră comună să formuleze fel de fel de probleme arătând fel de fel de mijloace și modalități pentru deslegarea lor. Dat fiind numărul mic al oamenilor cari se ocupă la noi cu astfel de lucruri, nu trebuie să ne surprindă faptul, că adeseori auzim sau cetim aceleași vorbe și azi și mâine. Îndeosebi se întâmplă aceasta în timpurile mai nouă cu chestiunile economice și ale clasei de mijloc. Fiecare gazetă își ține de-o adevărată datorință a avea în corpul ei o rubrică economică, unde să se tracteze chestiunile acestea. Cu toate repezirile și poate netemeinicia discuțiilor, în împrejurările noastre de viață trebuie să ne mulțumim și cu lucrurile mai puțin valoroase de prin zărele noastre. Căci deși poate nu vor da direcție nouă și absolut salvatoare, totuși au meritul acela, că mai țin puțin treaz interesul față cu chestiunile economice, care din altă parte nu primește nici un îmdemn.

Pentru discutarea chestiunilor economice s'ar afla ele multe prilejuri binevenite dacă societatea noastră conducătoare ar avea alte nor-

me de viață și de conduită de cum le are. Să luăm de pildă numai cele aproape 200 de adunări generale ce le țin an de an băncile noastre. Oare nu s'ar putea porni cu astfel de prilejuri pe lângă afacerea de bancă și alte afaceri? Unde și când se întrunesc la noi de odată atâția oameni cu bani și cam cu aceleași vederi ca tocmai la adunările acestea? Discute-se însă la vre-o astfel de adunare chestiuni economice mai însemnate? Gândește-se cineva, că în legătură cu banca s'ar putea înjgheba ușor și alte afaceri comerciale și economice? Cred, că nu ne înșelăm dacă presupunem, că între acționarii unei bănci mai curând s'ar putea forma o nouă societate de acționari cu scopul de-a înființa vre-o întreprindere economică sau comercială, căci acestia s'au convins deja prin dividendele grase dela bancă cât este de bine și rentabil a-ți plasa banii în întreprinderi mai mari.

Ne plângem că nu avem capitaliști cari să întreprindă lucrările mai însemnate pe cari capitaliștii străini le exploatează în mijlocul nostru. Astfel de capitaliști singuratici nu avem, dar avem puțină de a strânge capitale foarte considerabile dela capitaliștii mărunți. Trebuie numai să ne deschidem ochii și să ne silim a strânge la un loc puterile mai mici, ca împreună să dea o putere unică și tare. Pe calea de asociare trebuie să căutăm a ne înstăpâni peste tot locul și asupra tuturor afacerilor de comerț și industrie.

În privința aceasta părerea noastră e că piedeca cea mai mare nu rezidă în lipsa de capitaluri ci în organizarea slabă a societății noastre conducătoare. Indivizii intelectuali ai acestei societăți sunt relativ foarte puțin angajați la muncă. Putem afirma fără nici o teamă de-a supăra pe cineva că aproape toți domnii noștri dela orele 5 seara încolo nu mai „funcționează“ decât pentru a se distra la câte-o parte de calabrias, care durează 2—4 ore neîntrerupt și seară de seară. Acum întreabă-te, stimat cetitor, ce se vorbește între intelectualii noștri în acest timp colosal de lung? Mai întâiu de toate se redactează calendarul chestiilor locale, apoi cronică așa numită scandaloaasă și pe urmă alternativ „contra“ cu „voanoaci“, iar ca pupază pe colac câte-o glumă. Cam aceasta-i toată petrecerea de recreație a casinelor noastre.

Foarte rar se încinge câte-o discuție aprinsă asupra unei teze politice, asupra unui articol de ziar, sau referitor la vre-o propunere. Din gazetele noastre se discută cel mult corespondențele „anonimilor“, cari abuzând de acest drept fac orgii cu personalitățile pișcătoare și malițioase.

Un articol de ziar, o poezie sau un foileton cetite tare în mijlocul mai multora și discutate împreună pot avea efect cu mult mai durabil, și în felul acesta mai curând se poate scoate la iveală adevărul și valoarea lor. Prin schimbul de idei asupra diferitelor chestiuni și lucruri oamenii își manifestă mai mult particularitățile personale, prin ceace ajung a se cunoaște mai bine unul pe altul și cunoscându-se și dintr'o parte și din alta vor putea să se judece mai drept unul pe altul. Va părea curioasă aserțiunea următoare, dar sper că toți vor recunoaște că cuprinde mult adevăr: Sunt parteneri de cărți, cari joacă seară de seară ani întregi de-arindul fără ca să se cunoască cu adevărat unul pe altul și prin urmare între suflatele lor nu se formează nici un chiag de-o legătură sinceră și aducă.

Lucrul acesta se potrivește atât la bătrâni cât și la tineri.

Ceeace se petrece în casele noastre se repetă și în familii. Și aci se petrece timpul unei serate cu atâtea fleacuri și banalități, încât în cele mai multe rînduri regretăm timpul pierdut, dacă aveam puțină — bine înțeles! — de-al petrece mai folositor. De unde provine aceasta. Din lipsa unei creșteri mai intelectuale. La noi atât tinerii cât și bătrânii cetesc așa de puțin încât nu sunt capabili, — onoare excepțiilor! — a-și formula o părere asupra unui scriitor sau cel puțin asupra unei singure lucrări literare.

Neglijența aceasta are urmări nefaste mai mult la fetele noastre; o fată care nu-și cultivă spiritul prin o lectură bună își face o părere de tot greșită despre viață, ceace o va determina ca la căsătorie, care este cea mai însemnată faptă din viața unei femei, să ia în considerare mai mult partea materială decât cea morală a chestiei. De aci ambițiile fără rezon, de

cari sunt conduse gentilele noastre domnișoare. Împrejurarea aceasta are o deosebită importanță prin faptul, că fetele devenite neveste și mame au înrîurinte hotărâtoare asupra activității și manifestării bărbaților precum și asupra creșterii generațiilor viitoare.

Nu vrem să ne facem judecătorul întregii societăți, căci acest drept nu-l avem nici competența nu ne-o arogăm, credem însă că cu toții trebuie să recunoaștem că în privința socială societatea noastră are multe lacune. Unele din acestea se vor putea astupa numai cu timpul, după ce va străbate cultura mai adânc și la poporul nostru, altele însă s'ar putea delătura și mai curând prin relevarea lor și prin indicații binevoitoare și discuții obiective.

În acest senz ne vom ocupa din când în când și cu unele probleme sociale, cari așa sunt de numeroase încât nici odată nu se vor epuiza.

Ioan Băilă.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Martie 1911.

De-ale noastre.

Membrii corului mixt al asociației arădane sunt rugați să se prezinte la biserică mâine Duminecă la ora 9 dimineața, punctual, pentru executarea partituri litergice.

Dr. Șpan și Moții. Dintre copiii de Moți, aflători astăzi la meserii în Sibiiu, poate unul doi să nu fi fost ajutat și îndrumat pe căile bune între alții și de dr. Șpan, care cu mândrie vorbea la toate ocaziunile despre Moți. Cum Șpan s'a stins astăzi din mijlocul nostru, prezidentul Reuniunii meseriașilor români sibiieni, d. *Victor Tordășianu*, descendent și el din Munții apuseni, în loc de cunună peritoare pe cosciugul prietenului său și pentru a nu lipsi nici pe viitor pe Moții noștri în pornirile lor bune, de a aplica copiii lor la meserii de sprijin și ajutorul neapărat, temei a pus cu suma de cor. 10 la „Fondul dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți aplicați la meserii“. Fondul se administrează de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“. Cum Moții noștri sunt cei mai săraci în Țara noastră, poate îi întrec cu sărăcia și pe Secui, sporirea cât mai de grabă a fondului cu obol, celor cu inimă, și a stimătorilor d-rului Șpan, e de dorit.

Succesul unei Românce. Cetim în „Badener Zeitung“ din Baden despre succesul artistic secerat cu privilegiul festivalului școlii de muzică Grimm, de d-șoara E. Crăciunescu, fiica d-lui Crăciunescu din Soceni. Numitul ziar revarsă din belșug laudele sale pentru artistica interpretare a sonatei Fis-Dur de Beethoven, după părerea priecpătorilor în ale muzicii o bucată extrem de grea.

Din partea noastră ne bucurăm văzând recunoștința caldă a străinilor față de o artistă româncă și-i dorim d-șoarei Crăciunescu viitor splendid și glorios.

Serată teatrală în Bulgariu. În comuna Bulgariu (Sălaj) a avut loc la 26 Februarie a. c. v. o serată teatrală urmată de joc. Este un fapt îmbucurător vestea ce ne vine și care cuprinde cea mai mare laudă la adresa activului învățător Danu Pop, care astfel prin fapte dovedește că e conștient de misiunea sublimă dar grea ce o are ca învățător.

Iată programul ce l-a avut serbarea bulgărenilor: 1. „Domnitorii români“, cor bărb. de A. Popovici. 2. „Rusaliile“ piesă teat. de Alexandri. 3. „Nu-i dreptate“ cor bărbătesc de Gheorghe Dima.

Precum se vede un program destul de sărăcăcios, însă luând în considerare că este abia

o mică licărire de viață românească, că este abia o încercare de a se deștepta din letargia de veacuri, simțim bucurie la vestea aceasta și înregistrând-o, dorim harnicului învățător succes în munca grea la care s'a angajat.

Diverse. Și părintele Onoriu Conopan din Uzdin s'a făcut membru fundator la biserica gr.-or. română din Panciova cu 500 cor. iar banca „Concordia” din Uzdin a donat 250 cor.

— Venitul brut al concertului din 23 Februarie al Reuniunii române din Panciova a fost 835 cor. 50 fil.

— Statutele Reuniunii femeilor române din Panciova sunt aprobate, vidimate de ministerul de interne.

Din patrie.

Tablouri culturale. În comuna Oroszlámos zidindu-se o școală nouă edificiul vechiu s'a demolat. Care nu a fost mirarea, când în cămin, ascunsă și la loc ferit au găsit o mașină de fabricat bani. S'a pornit cercetare pentru a se erua cum a ajuns mașina în căminul școlii.

Ziarele din Budapesta comentează cu multă scârbă faptul, că ajutoarele adunate pentru nenorociții din Ökörtó nici acum nu au fost distribuite.

Jertfele vrăjitoarelor. În comuna Igrış (Tórontal) țărâna Blăgăilă având reumatism, s'a dat în îngrijirea unei vrăjitoare. Aceasta i-a făcut unctiuni de hydrargir (argint viu), pe urma căror țărâna a murit, iar bărbatul ei Teodor, care-i ajuta la unctiuni, s'a bolnăvit de asemenea și e pe moarte.

Oare când o să ne învățăm să cerem ajutorul medicilor în caz de boală?

Din străinătate.

Arderea unei mari fabrici la Viena. Marți noaptea, la orele 2 și 15 minute, marea fabrică Brand a luat foc. Flăcările au cuprins în scurt timp 28 de ateliere distrugându-le cu desăvârșire. Focul n'a putut fi stins decât pe la amiază. Pagubele sunt mari.

În jurul asasinatului din Roma. — Asasinatul comis de către locotenentul Paterno, despre care am pomenit în unul din numerii trecuți, a avut o urmare și la Florența.

Ziarul „La Voce” a publicat un articol, din care cauză ofițerii regimentului carabinieri s'au simțit ofențați. Corpul ofițeresc a ales un ofițer, care să provoace la duel pe autorul articolului. Acel ofițer a întâlnit pe stradă pe un redactor dela ziarul „La Voce” și i-a tras o palmă. Redactorul i-a dat palma înapoi.

În urmă amândoi s'au luat la bătaie în stradă.

Poliția intervenind, a despărțit pe cei doi beligeranți.

Un duel este inevitabil.

3 aristocrați venezi victimele unui escroc. Un escroc, dându-se drept prinț de Lichtenberg, a făcut într'un local de noapte, cunoștința a trei membri ai înaltei aristocrații veneze.

După cheful în comun — plătit, bine înțeles, de cei trei nobili — prințul de contrabandă le-a cerut, ca în semn de amintire din partea lui, amicii de ocazie să-i dea voie să le încrusteze pe capacele tabacherelor de aur, monogramele în briliante al fiecăruia din ei. Încântați aristocrații iau încredințat prețioasele tabacheri.

Au așteptat o zi, au așteptat două — pseudo-prințul de Lichtenberg, însă nu s'a mai arătat.

Mare furt de diamante. Populația din Las Palmas a arestat un individ, care furase dela Iohannesburg diamante în valoare de 500.000 lei. Individul ascunsese câteva diamante de mare preț sub zgarda câinelui său.

Răscoala din Mexico. În urma multelor excese, ce se comit de răsculați s'a hotărât, ca să se declare starea de asediu timp de șase luni, sub decursul căruia se nădăjduște, ca răscoala să fie înăbușită.

Ministerul de finanțe din Mexico, care a trecut în New-york s'a reîntors pe neașteptate la Mexico, ca să facă reforme administrative. Se zice, că capii insurgenților, în fața primejdurei patriei, au promis ajutor întru sufocarea răscoalei.

Mobilizarea armatei americane. Presa americană invită pe președintele Taft să se explice asupra intențiilor guvernului. Câteva ziare protestează împotriva faptului, că armata a fost mobilizată în interesul societății Standard Oil Co și altor trusturi.

Mobilizarea trupelor din St. Antonio s'a terminat ieri seară. Cavaleria sosește astăzi la St. Antonio.

Ex-președintele Roosevelt a vizitat ieri tabăra.

O parte a trupelor a fost pusă în marș spre sud. Secțiunea de geniu e gata de plecare. Din acest fapt se deduce, că trupele vor trece fluviul Rio Grande.

Cu cât a crescut populația Europei într'un secol, dela 1811—1911. După datele ce avem la începutul secolului trecut, populația Europei era de aproape 188 mil. E interesant de știut cum a crescut populația totală a Europei și cu cât a sporit numărul locuitorilor din fiecare țară.

Astfel în 1905 populația Europei era aproape de 420 milioane, deci s'a îndoit și chiar mai mult decât îndoit în mai puțin de un secol.

După țări, având în vedere diferitele rase europene, creșterea populației a fost următoarea:

În țările de limbă engleză: la începutul secolului trecut Anglia avea 10,164.000 locuitori; Scoția 1,806.000; Irlanda 5,956.000 iar în 1909 acestea erau de 35,757.000, 4,878.000 și 4,371.000. Prin urmare populația Angliei a crescut mai mult de trei ori, a Scoției s'a îndoit, iar a Irlandei a scăzut.

În țările, în care limba dominantă este germană, populația nu numai s'a îndoit, ci chiar a sporit mai mult.

Și față cu această creștere enormă a populației, bogățiile au crescut și ele, astfel, că teoriile lui Malthus au dat greș.

În țările scandinave, foarte sărace din cauza situației geografice, populația s'a îndoit și chiar s'a întregit în decursul aceluiaș secol. În lupta cu natura, omul a ieșit învingător, răpindu-i cât mai mult din bogățiile ei ascunse.

Țările flamande, foarte bogate și fertile, cu o numeroasă populație la începutul secolului trecut, și-au văzut și ele îndoindu-se numărul locuitorilor, Astfel Belgia cu 3,250.000 locuitori și Olanda cu 2,250.000 la 1800, au ajuns să aibă 7,452.000 și 5,862.000 locuitori în 1909.

În sfârșit și țările de limbă latină, Italia, Spania și Portugalia, și-au văzut populația aproape dublată.

O singură excepție: Franța. Din datele doctorului Jaques Bertillon reese că Franța cu 26 mil. 900.000 locuitori la 1811 n'are aproximativ astăzi decât aproape 40 milioane, — ceeace s'a îndoit.

Și dacă în prima jumătate a secolului trecut populația franceză a sporit mai repede, într'adousa, adică mai exact pe la 1860, această populație a rămas aproape staționară.

Sunt interesante datele acestea întru cât din ele se poate deduce că teoria maltusiană a eșuat. Și pentru mai exacta formulare a unei idei în această privință ar fi de sigur necesară o statistică precisă asupra creșterii bogățiilor în decursul aceluiaș secol 1800—1900.

Bogățiile Germaniei. Prin continua dezvoltare a activității industriale, bogăția Germaniei se sporește anual cu 5 miliarde mărci (6¹/₄ miliarde de franci).

Și prosperitatea nu se cunoaște numai la clasele bogate ci și la clasele populare ale imperiului german, de oarece salarile s'au urcat în 20 de ani cu 50 la sută, pe când din alimente numai carnea s'a urcat: cafeaua, zahărul, ceaiul au scăzut, pâinea și hainele sunt aproape staționare. Prosperitatea se dovedește mai ales prin consumarea din ce în ce mai largă a felurilor alimentare mai de preț, cuprinzând aci și cărnurile.

Noi când vom ajunge să putem vorbi la fel și despre prosperitatea populației noastre?

RECURSURI

Mai sunt încă pe pământ populații, cari se găsesc în epoca de piatră; fiindcă luminile civilizației cu greu pot străbate întunericul atâtor deșerturi din Continente. Starea acestor populații din toate punctele de vedere, viața lor în general interesează pe oamenii de știință întru-cât prin comparații se pot face deducții profitabile pentru știință, pentru viața omului din epoca de piatră.

E vorba de un grup etnografic *Sirianos*, studiat de mai mulți călători, și care locuiește hotarele orientale ale Boliviei. Acești oameni n'au făcut dela epoca de piatră un singur pas spre civilizație. Fier n'au văzut, ca instrument de tăiere se folosesc de scoică. Trăiesc viață nomadă, fără adăpost de cele mai adese-ori, și rare-ori în colibe îngrămădite din crengi la tulpina vreunui copac. Se poartă goi, dar împodobiți adesea cu brățări făcute din dinți de maimuță. Drept arme de apărare, cari fără îndoială sunt și armele de vânat, au niște arcuri de lemn de palmier lungi de 2 m. cu săgeți grosolane, din acelaș lemn, lungi de câte trei metri.

Chestia alcoolismului în Franța fără îndoială trebuie să dea de gândit bunilor Francezi. Desfacerea băuturilor alcoolice în măsură atât de mare se datorește în primul rând împuținării viilor.

Localurile de debit pentru alcool ating numărul de 500.000! Și se deschid neconținut cam 6 pe fiecare zi în toată țara — astfel, că în mijlocie se vine o — (să-i zicem) — cărciumă pentru 30 adulți.

Rezultatele însă sunt cu adevărat întristătoare: mai bine de a patra parte din contingentul feciorilor de oaste au fost respinși, iar în timp de 40 de ani numărul sinucigașilor, ca și al nebunilor s'a îndoit. Cât privește de crime statistice rezervă două treimi pentru alcoolici.

Cura surăsului. Ultima noutate în ce privește culturile americane este „cura surăsului”. În fiecare zi adeptul se așează înaintea oglinzii și face exerciții regulate de surâs.

După câteva săptămâni de asemenea îndelnicire, după profetii noului cult, adeptul se simte cu totul transformat; pare-că orizontul lui s'ar limpezi și ar străluci în speranțe, chiar sănătatea i-se îndreptează de necrezut. Dar cei ce fac acest exercițiu trebuie să aibă multă grijă, căci nu e vorba de un surâs artificial, de o prefăcătorie de veselie.

Exercițiul de surâs trebuie să servească ca un memento celui ce-l face, că gândurile sale trebuie să fie vesele și pline de speranță; cu alte cuvinte se începe cu manifestarea externă (surâsul) și se caută să se pue în armonie cu ea gândurile noastre, până ce, în mod inconștient, prin această adaptare, mintea se obicinuește să gândească mai vesel și mai curagios și cei melancolici supuși acestei curs își perd gândurile negre.

≡ MAGAZIN IEFTIN ≡
MAUTNER R.

➡ **Ieftinătate generală surprinzătoare.**

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzetur, canafas (pânză lustruasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Brad, str. Kunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1¹/₂—7 ore

Ultime știri

Iminenta revoluție a Albanezilor. La frontiera din spre Muntenegru sunt concentrați 10 mii de Albanezi, înarmați cu cele mai moderne puști și prevăzuți cu toate munițiunile de războiu. Răsculații așteaptă numai semnalul, ca să năvălească pe teritoriul turcesc.

Se crede, că această concentrare chiar la granița Muntenegrului e în legătură cu intențiunea regatului muntenegrean de a-și anexa o fâșie din teritoriul turc.

Ciuma se întinde în Indii. Ziarul „Times” din Londra anunță, că ciuma se întinde în Indii. Până la 4 Martie st. n., au murit 28.000 persoane.

Ciuma bântue cu mai multă furie în provinciile Bengal și Punial, amenințând și orașul Bombay.

Conflictul ruso-chinez. Din Peking se anunță, că guvernul chinez este aplicat să-și dea învoirea pentru ridicarea unor consulat, cari să se reguleze independent de chestia vâmlor.

De asemenea este aplicat guvernul să retragă unele monopoluri. Populația este foarte agitată împotriva guvernului din cauza acestei politici de concesiuni. Adunările provinciale insistă mult pentru convocarea unei adunări imperiale.

Serviciu poștal de aeroplane în Persia. O societate engleză proiectează înființarea în Persia a unui serviciu poștal pe cale aeriană.

O primă stațiune de aeroplane, pusă sub conducerea aviatorului Picquet, se va înființa la Alhabad.

Juvaerile exsultanului. În parlamentul din Turcia s'a făcut o interpelație, care a făcut mare senzație. Guvernul ar vrea să fac cu ori ce preț afacerea mușama. Opoziția a interpelat adecă guvernul, că ce s'a ales cu juvaerile exsultanului, când acesta a fost detronat. Se știe, că după detronare s'a instituit o comisie, care avea misiunea să cerceteze de ce averi a dispus sultanul. Comisia a aflat o comoară mare, pe care a și sechestrat-o momentan. Dar din acel moment nu s'a mai auzit nimic despre toate acestea. Președintele Camerei însă n'a voit să admită de fel la cuvânt pe interpelator, zicând, că mai nainte să se pună în legătură cu marele vizir. Guvernul adecă nu vrea să dea samă. Incidentul a provocat zgomot mare în Cameră și n'a lipsit mult, ca să se nască și încăierări.

Procesul asasinatului din Cracovia. Joi s'a început procesul intentat indivizilor Prudnovski și Sadovski cari au asasinat la 8 Septembrie 1910 pe agentul Ribak, presupus spion rus. Procesul fusese amânat spre a se aduna dovezi, dacă Ribak a fost sau nu spion rus.

Printre martori se află mai mulți revoluționari ruși din Paris și câțiva membri ai societății „Ochraha” din Varșovia.

După interogatoriul acuzaților va fi ascultată văduva lui Ribak, care figurează ca martoră principală în acest proces.

La interogatoriu Prudnovski a declarat, că nu este vinovat de oarece a comis atentatul în urma unei obligațiuni morale, pentru care a depus un jurământ că-l va executa.

Președintele: Ce fel de jurământ ai depus?

Acuzatul: Am ținut revolverul într-o mână și am jurat pe onoarea mea, că voi lupta pentru independența Poloniei, și această luptă o voi continua și în Galiția.

Președintele: Știi să țintești admirabil?

Acuzatul: Organizația învață pe toți membrii ei să țintească.

Președintele: Ce te-ar fi așteptat, dacă nu ai fi executat angajamentul?

Acuzatul: Moartea.

Apărătorul acuzatului a luat apoi cuvântul și a spus, că aci nu este vorba că Prudnovski a asasinat pe Ribak, ci numai din a cui însărcinare a comis atentatul și dacă Ribak a fost spion sau nu.

Celalalt acuzat Sadovski a spus, că este membrul asociației muncitorilor. Ribak, era și el membru însă în timpul din urmă era foarte neglijent.

Acuzatul cerând dela un funcționar al Ochraniei lista spionilor, pe acea listă a dat și de numele lui Ribak.

Ana Ribak, soția victimei fiind ascultată sub jurământ a declarat următoarele:

„Nu am venit aci să răsbun moartea soțului meu, ci să-i apăr onoarea și nevinovăția.

Dacă se va adevăra, că soțul meu înt'adevăr a fost spion, îl voi blestema și după moarte, și voi învăța pe copiii mei să-l urască și să-l uite. Eu sunt convinsă că soțul meu este nevinovat și căzut numai victimă”.

Prima bancă socialistă în Austria. Deputatul socialist Winter a cerut autorizația de a înființa o bancă sub denumirea „Praga”. Aceasta va fi prima bancă social-democrată în Austria.

Intinderea grevei în Portugalia. Greva lucrătorilor, fabricelor de conserve din Setubal se întinde în momentul de față și la fabricile diverse, situate în Capitală precum și în provincie.

Sub-comisia muncii desaprobând intervenția energică a trupelor din Setubal, toți membrii și-au dat demisia.

Sinuciderea căp. Rossi. Căpitanul în retragere Rossi din Roma, care a luat parte la luptele din 1870, fiind și decorat pentru bravura sa, a încercat să se sinucidă, trăgându-și un foc de revolver. Căpitanul a fost transportat la spital, unde s'a constatat că starea sa nu e gravă.

Căpitanul a declarat că a vrut să se sinucidă, deoarece a fost ruinat de cele două fiice ale sale, cari țineau cu orice preț să fie întotdeauna la modă. Acum în urmă fiicele sale își comandaseră și rochi-pantaloni. Văzând că luxul fiicelor sale îl va ruina cu desăvârșire, căpitanul se hotărî să se sinucidă.

Flioa câilor ferate rusești. Acum 10 ani s'a găsit într-o stațiune rusească în un tren ce venia dela Moscova, o fetiță părăsită și toate cercetările de a-i găsi părinții, au fost zadarnice.

Funcționarii gării au adoptat-o și i-au dat numele de Ludmila și pronumele de Vagsal, adică gară.

Fiecare funcționar de pe linie contribuie cu obolul său pentru fata lor adoptivă și în anume zile se fac colecte pentru ea și se depun la bancă.

Părinții adoptivi ai fetei au fost avizați, că Ludmila până la majorat va ajunge să aibă o zestre cam de 3 sute de mii de ruble, și de sigur că nu-i vor lipsi pețitorii.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, Vogel László orologier și giuvaergiu. Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY

— Roman de Björnsterne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(2)

— Urmare —

O caracteristică a familiei era, că în toate căsniciile se nașteau mai multe fete decât băieți. Cei din familia Krog erau oameni frumoși și în general bine situați, din cauza aceasta era familia ramificată în multe ținuturi și se bucura de o stimă generală. Se spunea de ei, că se pricep bine să-și țină oamenii și proprietățile lor pământene la olaltă.

O trăsătură comună a lor, că cunoșteau marginile până unde pot merge. În Norvegia e obicinuit să nu se păstreze nici când o avere în decurs de trei generații. De nu e mîncată într'a doua, de sigur îi pune capul a treia generație. Aici însă se ține și mai departe. Pentru sediul principal al familiei erau pădurile isvorul bunăstării, întocmai ca înainte de asta cu trei sute de ani.

Pofta de călătorie se moștenește în familia Krog din tată în fiu. Biblioteca cuprindea mai multe descrieri de călătorii, de cât erau cărți dintr'alte domenii și cărțile acestea se înmulțeau într'una. Deja copiii întreprindeau călătorii, adecă mai bine zis, făureau planuri de călătorie, după hărți geografice, după cărți și tablouri. Se jucau

de-a călătoria pe mese, peregrinau dela un oraș cu casele din hârtie colorată la celalalt. Impingeau corăbii încoace și încolo, corăbii din hârtie colorată și încărcată cu boabe de fasole, cafea, sare, bucățele de lemn. Afară în sânul de mare, vâslau, pluteau pânzele întinse și înotau dela debarcader până la insulă. Din Europa în America, din Iaponia în Ceylon. Sau se duceau peste spatele Chinei, adecă peste Cordileri, și ajungeau în cele mai ciudate orașe indiane.

Indată ce creșteau mari, o apucau în largul lumii; făceau începutul de obicei cu o călătorie la rudenii lor olandeze.

Astfel ajunse înainte cu 200 de ani un bărbat acolo, care plecă mai departe, nu-i vorba, pe mare repezeală, cu un călător olandez spre India ostică; dar se întoarse mai apoi în Amsterdam, pentru că a căpătat poftă să se facă arhitect și inginer. Pe atunci meseriile astea două se țineau încă deolaltă. El se distinse pe cărarea apucată și fu chemat mai târziu ca învățător în meseria lui la Copenhaga. Acolo trecu în serviciul militar și ajunse mai pe urmă general de inginerie. Își adunase o avere în urma moștenirilor făcute și a muncii îndeplinite; își dete demisia dela miliție și se stabilă în Krogsbogen, o moșie, care o cumpăraseră din mâna unui frate de-al său fără de copii. Il chema Hans de Krogh. A zidit clădirea principală de acum, din piatră, ceea ce era puțin usitat într'o comună norvegiană din pădure. Bătrânul inginer făcea haz dintr'asta. Deși n-a fost însurat, își zidi casa spațioasă, „pentru urmași”. Toate clădirile celelalte le zidi

din nou. Făcu ieșături și plantă flori, lăsă să vină din Olanda un artist grădinar, pe bătrânul Siemens; legenda știe și astăzi să ne mai povestească de firea lui severă și de pretensiunile lui înfocate după curățenie. Pe seama lui a ridicat generalul sera pentru flori și locuința pentru grădinar.

Generalul ajunse o vârstă foarte înaintată. După moartea lui nu s'a petrecut nimic remarcabil în familie, până ce călători odată cel mai bătrîn din cei doi frați în America și se așeză ca colonist în nemijlocita apropiere a lacului Michigan, unde era încă pe atunci pământ necultivat. Pasul acesta a fost considerat drept un eveniment important. Il chema Anders Krog și i-a mers bine dincolo. Numai de una se minunau ai lui, cum de nu se însoară. El voia bucuroș să treacă unul din fii fratelui său la dânsul, ca să poată să-i predea odată proprietatea sa. Așa s'a și întâmplat: a mers peste Ocean cel mai în vârstă copil al actualului proprietar, Hans.

Și ce să vezi? deodată cu el a trecut în America o fetișcană tînără norvegiană, o rudenie de a lui și de ea s'a amoretat unchiul lui, care îmbătrânea pe zi ce merge. S'a declarat învoit să plătească nepotului său călătoria înapoi. Tînărul era de părere, că e rușinos să-ți faci calea întoarsă, rămase acolo și-și întemeiă o întreprindere proprie. O întreprindere de lemne, căci la astea se pricepea el. Negoțul îi mergea bine, iar când — după moartea tatălui său, — era să se înapoieze acasă, ca să se facă stăpân

BIBLIOGRAFII.

—x—

A apărut „*Tinerimea română*” cu următorul sumar: Rubin Patița: Biografia martirilor dela 1785. Al. I. Odobescu: Răscoala lui Horea. V. S. Seminarul Andreian din Sibiu. De sub Surul: Amintiri din Ardeal. I. Gh. Baboianu-Droe: Industria zahărului. (Chitila). Cronica săptămânală. — Literatura populară. — Corespondență din Ardeal. — Știri diverse. Ilustrații: Seminarul Andreian din Sibiu. — Directorul seminarului Eusebiu Roșca. — Decor în sala balului din Abrud, (vezi explicația) d-na Filip, prezidenta Reuniunii femeilor române din Abrud.

— A apărut revista literară și artistică „*Lucașfărul*” nr. 6, 1911, cu următorul sumar bogat și variat:

Oct. C. Tăslăuanu: Șezătoarea scriitorilor români. Cincinat Pavelescu: Pe un album, poezie. Victor Eftimiu: Înșiră-te, Mărgărite. Z. Bărsan: Cântece, poezii. C. Rotică: Cântec, poezie. Ioan Agârbiceanu: Întâlnirea. I. U. Soricu: Instrăinare, poezie. I. Borcia: Shakespeare, Iuliu Caesar. O. Bogdan-Duică: Cronică teatrală: I. „Biruința” de A. Herz; II. „De ziua mamei”, de Mihail Sadoveanu; III. „Înșiră-te Mărgărite” de V. Eftimiu; IV. „Păr de lup” de C. Rădulescu-Motru. Cronică: Șezătoarea scriitorilor români. Petrecerea cu jocuri naționale. Valoarea traducerilor. Dintr'o statistică școlară. Concertul Reuniunii rom. de muzică (T. B.) — Poșta redacției. Ilustrațiuni: Gri-gorescu: La Cranville.

— În cunoscuta *Biblioteca Lumina* a apărut celebrul roman Adolf de Benjamin Constant, un volum 136 pagini. 30 bani la toate librăriile.

— „*Nouă revistă română*” de sub direcțiunea d-lui C. Rădulescu-Motru, Vol. XI. Nr. 18, cu următorul sumar:

Noutăți: Rezultatul alegerilor pentru parlament. — Naționalismul după alegeri. — Chestia hârtiei. Chestiuni sociale: Artur Gorovel. Pe hotarul țării. Dr. Florea Simionescu. O problemă socială (alcoolismul, criminalitatea și degenerarea). Istorice: Dr. Ilie Gherghel. Răspuns d-lui I. Bogdan. Critica literară: N. C. Ionescu. Din literatura celei de-a patra dimensiuni: „Sărmanul Dionis”. Literatura: N. Stănescu. În parc (versuri). Ioan Dragu. Masca. Impresii: Cecilia Cuțescu-Stork. † Th. Cornel. Emil Isac. Scrisoare din Ardeal. Note și Informații: Th. Cornel. — Asupra unei farse. — Teatrul Național și reclama. — Manifestații naționaliste... la Paris. — Starea actuală a Indiei. Revista Revistelor: Vieța nouă. — Revista de studii sociale. — Lucașfărul. — Economia națională. — Săptămâna culturală și politică. — Revista generală a învățământului. — Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 62. Abonamentul pe un an 10 lei. 25 bani exemplarul. Număr de probă la cerere.

peste moșie, n'a mai voit să se întoarcă. Fratele mai tânăr, Anders, se făcuse într'aceea neguțător; preluase cea mai mare prăvălie de coloniale din orașel. Acum a trebuit să ia asupra sa și moșia.

Om de afaceri nu era, la urma-urmelor, Anders Krog. Conștiințiozitatea lui cea fără de considerație a contribuit, ca în curând să cumpere toată lumea din prăvălia lui. Altul ar fi ajuns bogat dintr'asta, Anders Krog însă nu s'a îmbogățit. Când a preluat moșia Krogsbogen era îndatorată binișor, prăvălia și mai cu samă curtea erau împovărate greu. N'a căpătat nici una din ele ieftin. A trebuit, firește, să călătorească și dânsul puțin, dar nu călătoria mai mult decât câteva luni pe an; odată se duse în Franța, altădată în Anglia și așa mai departe. Dorința lui cea mai ferbinte era să călătorească odată departe, eventual până în America — dar atât de departe nu îndrăznia cu toate acestea. Deocamdată se mulțamea să cetească cărți despre noua țară a minunilor. Cetitul era de altfel pasiunea lui cea mai mare, pe lângă lucrul din grădină. Se pricepea la cultivarea grădinei mai bine ca grădinarul.

Omul acesta liniștit, cu ochii strălucitori, era timid ca o fată tânără la vârsta de patru-sprezece ani. În dimineața fiecărui zi de lucru își căuta pe bordul micului vapor, care-l ducea în oraș, cât timp nu era înghețat sânul de mare, un locșor să stea singur-singurel, adecă dacă găsea un astfel de loc pe vaporăș. La debarcare își da osteneala cea mai mare să fie cu cea mai

ECONOMIE.

Piața grânelor din Aradul-Nou.

16 Martie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu	800 mm.	. . .	10'40	—	10'65
Orz	"	. . .	7'40	—	7'50
Ovăs	"	. . .	7'50	—	7'60
Secară	"	. . .	7'—	—	7'10
Cucuruz	300 "	. . .	4'70	—	4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kg

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.

(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru

gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem” și din „Balkáni hercegnő”

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

completă atențiune față de toți ceilalți pasageri; după ce atingea pământul cu piciorul, se îndepărta repede salutând respectuos; de atunci încolo îl găseai până seara în casa lui din piață, de unde se întorcea acasă tocmai în felul descris mai sus, de la sosire. Mai bine zis, când nu mergea cu bicicleta. În decursul iernii umbra cu trăsura sau înopța în oraș, unde avea drept locuință în casa proprie două odăi de mansardă, modeste.

Era cel mai bun candidat de însurătoare, de care puteai să visezi în orașel. Modestia lui, care nu era cu puțință să o supui de loc, făcu imposibile ori ce încercări de apropiere.

CAPITOLUL AL II-LEA.

Până ce a venit cea potrivită. El ajunsese vârsta de aproape patruzeci de ani. I-s'a întâmplat ca unchiului său, care purta acelaș nume, a unchiului de lângă lacul Michigan: l-a cucerit o fată tânără din propria-i familie. Ea era singurul copil a unchiului de care a fost vorba.

Într'o dimineață de Duminecă se afla Anders numai în vestă și lucra în grădina sa de legumi și de flori, în partea de sus a casei, când și-a răzimat mâinile nemănușate o fată tânără cu o pălărie mare de paie în cap, de parmaclăcul alb și a privit printre capitulurile cele mari ale gratiilor.

Anders Krog, care stetea sgârcit într'un pat de flori, auzi un „bună-ziua” sburdalnic și se ridică dintr'odată. Ochii lui o cuprinsesă ca o revelație. Stete fără să rostească o vorbă și

„SĂTMĂREANA”,
instituit de credit și economii, societ. pe acții în Seini.

CONCURS.

Publicăm concurs pentru un post de **comptabil** dotat cu 1500 coroane salar anual și 300 coroane relut de cvartir la filiala noastră din Arded (Erdőd); mai de parte un post de **comptabil** cu salar anual de 1500 coroane și cvartir în natură cu luminat și încălzit; eventual un post de **practicant** salarizat cu 1000 coroane anual, cvartir în natură cu luminat și încălzit la »SĂTMĂREANA«, instituit de credit și economii, societate pe acții în Seini.

Cvartirul comun al funcționarilor e în casa institutului.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială superioară; că posed limba română și maghiară în vorbire și scriere, eventual și cea germană; că reflectantul la postul de comptabil din Arded are praxă îndestulitoare pentru a conduce de sine stătător comptabilitatea filialei; iar concurentul la postul de comptabil la centrală, că are praxă de 2 ani.

Funcționarii aleși au să-și ocupe posturile îndată după alegere, sau cel mult până în 1 Maiu a. c.

Recursele se vor înainta până în 25 Martie, Direcțiunii institutului de credit și economii »SĂTMĂREANA« în Seini (Szinérváralja).

Seini la 27 Februarie 1911.

Direcțiunea.

Faur (ferar) român cu diplomă de potcovit, pricepe toate lucrurile ce se țin de un ferariu, caută loc la un Domeniu, sau în comună mare românească și în România. Adresa:

Zenovie Gudiu,

faur.

Csermő. (Arad megye).

fără să se miște și o privi lung. Nici nu băgă de samă că are mâinile pline de pământ.

Ea răsă și-l întrebă:

— „Spune, cine sunt?”

Krog ajunsese iarăși stăpân peste gândurile sale.

— „Ești... ești” —

Mai departe nu putu să îngâne, dar îi surăsă blând în semn de bun-sosit.

— „Cine?” — „Marit Krog din Michigan”.

Auzise el dela sora sa, care locuia pe partea cealaltă a colinei celei stângi, că va veni Marit Krog. Nu dăduse cu socoteală că a sosit deja.

— „Și D.-Ta ești fratele tatii”, zise ea cu accentuație englezească. „Cum îi sameni, — zău, cum îi sameni!”

Marit stetea în fața lui și-l privea țintă în ochi.

— „Mă lași să întru puțin înlăuntru?”

— „Da, firește, dar... dar trebuie să mă, să mă...”

Krog privi la mâinile și la mânecile cămeșii sale.

— „Până atunci mă duc în casă”, zise es întreprinzătoare.

— „Da, poți, firește. Te rog întră pe poarta principală. Am să trimit pe fată”. Și Krog alergă repede spre bucătărie.

(Va urma)

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a executa tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și eroğațiuni,
învitări pentru petreceri.

Mare asortiment

de

ghete de bal

in coloarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (11)

Tobuze pentru Țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria **FRĂȚII ROTH**

ARAD, Andrásy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

La Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat in recvizite de scris
pentru cancelarii, hârtie albă de scris,
hârtie concept, penițe, cerneală, cre-
oane, ș. a., tipărituri pentru avocați și
socoțile bisericești. Cărți de literatură,
pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nu-
vele și romane, acomodată pentru bi-
bliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericești ca: Ornate, prapori, icoane,
ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire
de bronz și argint, prăsnicare, cădelnițe, can-
dele, brâne și pălării preoțești, precum și toate
cărțile bisericești.

Recvizite școlare fizice conform artico-
lului de lege XXVII. din 1907, hartele geo-
grafice necesare în școlile populare. Ta-
blouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.